

Ulus-Devletin Başağrısı

Ayrılıkçılık

Kanada-Quebec Örneđi

Hüseyin Kalaycı

Özet İçindekiler

Birinci Bölüm

Kendi Kaderini Tayin ve Ayrılma Hakkı..... 27

İkinci Bölüm

Milliyetçilik..... 97

Üçüncü Bölüm

Kanada-Quebec Sorununun Tarihsel Boyutu 145

Dördüncü Bölüm

Kanada'da Anayasa Krizi ve Ayrılık Referandumu 249

Beşinci Bölüm

Quebec Ulusu ve Milliyetçiliği 331

Altıncı Bölüm

Federalizm 369

Yedinci Bölüm

Quebec'in Kanada'dan Ayrılma Senaryoları 391

Sonuç Yerine

Yeni Bir Yurttaşlık ve Egemenlik Modeli 429

İçindekiler

Önsöz	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
KENDİ KADERİNİ TAYİN ve AYRILMA HAKKI	27
A. Kendi Kaderini Tayin ve Uluslar	27
B. Kendi Kaderini Tayin Hakkının Tarihçesi	42
C. Kendi Kaderini Tayin Kimlerin Hakkı?	59
D. Ayrılma ve Ulusal Kendi Kaderini Tayin Teorileri	66
E. Ayrılma Hakkı	84
İKİNCİ BÖLÜM	
MİLLİYETÇİLİK	97
A. Milliyetçilik ve Ulus Teorileri	100
B. Ulus ve Etnisite	118
C. Etnik Milliyetçilik-Sivil Milliyetçilik Ayrımı Ne Kadar Sahici?	132

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KANADA-QUEBEC SORUNU'NUN TARİHSEL BOYUTU	145
A. Fransız Kanadalıların "Ezilmişliğinin" Kısa Tarihçesi	149
B. Fransız Kanadalı Kimliğinden Quebecli Kimliğine Geçiş: Sessiz Devrim (<i>Révolution tranquille</i>) (1960-1966)	176
C. İki-Dilcilik ve Çokkültürcülük	215
D. Egemenlik-Birlik Referandumu (1980)	232

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KANADA'DA ANAYASA KRİZİ ve AYRILIK REFERANDUMU	249
A. 1982 Anayasası	249
B. Federalizmden Cumhuriyetçiliğe Kayış: 1982 Kanada Haklar ve Özgürlükler Şartı	259
C. Anayasada Reform Girişimleri: Meech Lake Mutabakatı (1987-1990)	264
D. Anayasada Yeni Reform Arayışı ve Hayâl Kırıklığı: Charlottetown Mutabakatı (1990-1992)	277
E. Yeni Bir Ayrılma Referandumu: 1995 Egemenlik-Ortaklık Referandumu	290
F. Yüksek Mahkeme'nin Quebec Referandumlarına Dair Kararı: Ayrılma Referansı (<i>Secession Reference</i>) (30 Ağustos 1998)	303

BEŞİNCİ BÖLÜM

QUEBEC ULUSU ve MİLLİYETÇİLİĞİ	331
A. Quebec Ulusu mu?	331
B. Quebec Milliyetçiliği	345

ALTINCI BÖLÜM

FEDERALİZM	369
A. Federalizme Genel Bir Bakış	369

YEDİNCİ BÖLÜM

QUEBEC'İN KANADA'DAN AYRILMA SENARYOLARI	391
---	-----

A. 20. Yüzyıl'daki Barışçıl Ayrılmalar	395
B. Quebec'in Kanada'dan Ayrılması	401
C. Quebec'in Ayrılması Durumunda Belirecek Muhtemel Sorunlar	407
SONUÇ YERİNE	
YENİ BİR YURTTAŞLIK ve EGEMENLİK MODELİ	429
Kaynakça.....	439
İndeks	473

Önsöz

Dünyanın birçok yerinde ulus-devletler, ayrılıkçı hareketlerle baş edebilmenin yollarını arıyor. Her ayrılıkçı hareketle bir siyasal örgütlenme modeli olarak meşruluğu biraz daha aşınan ulus-devlet, bu ayrılıkçı hareketlerin hedefindeki devlet modeli olunca yeni bir isimle yeniden üretilmiş oluyor. Ayrılıkçı hareketlerle demokratik yollarla mücadele edebilmek için otoriter devletlerin demokratikleştirilmesi, temel insan haklarına saygı gösterilmesi, federalizm, asimetrik yetki devri, ortaklık demokrasisi veya çokkültürcülük ve çok-ulusluluk gibi yöntemler salık veriliyor. Demokrasisi zayıf ve bireysel hakların güvencede olmadığı ülkelerde ayrılıkçı hareketlerin varlığı olağan karşılanıyor ancak iyi işleyen bir demokrasiye sâhip olan Kanada, İspanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Belçika gibi Batılı demokrasilerin de benzer şekilde ayrılıkçı taleplerle karşı karşıya kalması kafaları karıştırıyor. Rawls'a göre, anayasal demokratik devlet âdil devlettir, çünkü temel insan hakları ve siyasal hakların tüm vatandaşlar için eşit olarak sağlandığı ve muhafaza edildiği tek siyasal düzendir. Liberal demokratik adâlet anlayışına göre, anayasasında temel medenî ve siyasal hakları güvence altına her devlet

âdil devlettir ve Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'daki anayasal demokrasiler "mükemmel" âdil devletler olduğundan, bu ülkelerden ayrılma talepleri haklı görülmez (Kreptul, 2003: 45-46). Ancak bu ülkeler mükemmel ya da makûl düzeyde âdillerse, Kanada, İspanya, İtalya, İngiltere, Belçika ve Fransa gibi anayasal demokrasilerde ayrılıkçı hareketlerin ortaya çıkışı nasıl açıklanabilir?

Liberal demokratik devletlerin de ayrılıkçı hareketlerle karşı karşıya olduğunu göstermesi bakımından Quebec milliyetçiliği sıkça örnek gösterilen ama hakkında pek de bilgi sahibi olunmayan bir ayrılıkçı hareket. Zengin doğal kaynakları ve kusursuz demokrasisiyle sâkin ve çatışmasız bir göçmen ülkesi görünümündeki Kanada'nın dünyadaki bu itibarlı konumu, Quebec Sorunu'nun uluslararası alanda meşruiyet kazanamamasına ve Kanada gibi âdil ve demokratik bir ülkede her türlü hakla donatıldıkları ve herhangi bir baskıyla karşılaşmadıkları hâlde kendilerine dert arayan Fransız asıllıların "şımarıklığı" olarak algılanmasına neden oluyor. Dünyanın en gelişmiş demokrasilerinden biri olarak kabul edilen Kanada, çokkültürcülüğü resmî bir politika olarak benimsemesine ve Fransızca konuşan Quebec eyaletine birçok özerklik tanıyan asimetrik bir federalizm uygulamasına rağmen Quebec halkını bünyesinde barındırmakta ve özellikle referandumlarla baş gösteren milliyetçilik krizini bastırmakta zorluk çekiyor. Hemen başta belirtelim ki, Kanada sanılanın aksine, Batılı demokrasiler arasında siyasal elitizmin en etkili olduğu ve halkın siyasete etkisinin en asgarî düzeyde olduğu ülkelerin başında geliyor. Kanada'da en önemli kararlar hep kapalı kapılar ardında alınmış, ülke tarihinin en önemli anlarından ikisi; hem 1867 hem de 1982 Anayasası halkoylamasına sunulmadan kabul edilmiştir. 1867 yılında anayasanın referanduma götürülmemiş olması o dönemin koşulları içinde anlaşılabilir olsa da 1982 gibi yakın bir tarihte kabul edilen anayasanın halk onayına sunulmamış olması ciddi bir demokrasi ayıbı olarak eleştirilmiştir.

Quebeclilerin, dünyanın diğerk bölgelerindeki bazı ulusal azınlıklar gibi ciddi bir asimilasyon tehdidiyle ve merkezi hükümetin sistematik baskılarıyla karşı karşıya olmadığına kuşku yok. Gerçekten de Quebec bugün dünyanın en özerk eyaletlerinden biri; kendi eğitim, vergi, sosyal güvenlik ve göç sistemi ve polis örgütü ve de sınırlı da olsa kendi dış ilişkilerini yürütmesini sağlayan paradiplomasisi¹ sayesinde birçok azınlık ulusun hayâl dahi edemeyeceği bir özyönetim kapasitesine sâhip. Kendi ulusal bayrağı, marşı ve bayramı ile Quebec kendisini bir eyaletten çok bir ulus olarak tahayyül ediyor ve bir ulus gibi hareket etmeyi ve bir ulus gibi muamele görmeyi talep ediyor.

Ayrılcılık sorunuyla demokratik yollardan mücadele edebilmek için sıkça tavsiye edilen federasyon modelini zaten uzun yıllardır uygulayan ve yine ulus-devletin krizine çözüm olarak önerilen çokkültürcülüğü resmî politika olarak ilk benimseyen ülke olan Kanada'nın, ayrılcıkçı bir hareketi bertaraf etmek için izlediği yöntem ve elde ettiği sonuçlar benzer hareketlerle karşı karşıya olan Türkiye için önemli bir örnek oluşturabilir. Ulus-devletin krizde olduğu ve ulusal azınlık haklarının eskisine göre daha yoğun tartışıldığı bir dönemde, çokkültürcü demokrasiye sâhip Kanada'nın Quebec Sorunu'yla nasıl başetmeye çalıştığını incelemenin Türkiye için yol gösterici olabileceğine inanıyoruz. Her ne kadar iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel farklılıklar, bu iki ülkenin karşılaştırılmasına pek imkân vermese de Kanada'nın Quebec deneyiminden yine de Türkiye'nin çıkartabileceği birçok ders olduğu düşüncesindeyiz. Quebec milliyetçiliği, gösterdiği benzerlikler nedeniyle daha çok Belçika'daki Flaman, İspanya'daki Katalan ve Britanya'daki İskoç milliyetçiliği ile karşılaştırılır. İspanya'daki Bask, Britanya'daki Kuzey İrlanda, Fransa'daki Korsika ve Türkiye'deki Kürt milliyetçiliği ise Quebec milliyetçiliğiyle aynı kategoride ele alınmaz. Kanada'nın yanı sıra Belçika, İspanya ve İngiltere örneklerinin karşılaştırılması olarak verileceği bu çalışmada, dünyanın diğerk demokratik ülkeleri-

nin milliyetçi taleplere ne dereceye kadar cevap verebildiklerini gösterme amacındayız. Bu arada Quebec Sorunu'nu inceleyebilmek için seçtiğimiz kendi kaderini tayin ve ayrılma hakkı, federalizm, çokkültürcülük gibi kavramların Türkiye'de bölücülükle itham edilen "tehlikeli" konular olması bizi böyle bir çalışmanın gerekliliğine daha da ikna etmiştir. Ayrıca, Türkiye gibi yıllardır ayrılıkçılık sorunuyla karşı karşıya olan bir ülkede Kanada-Quebec Sorunu'na dâir Türkçe kaynaklarda herhangi bir kitabın bulunmuyor olması bizi bu konuyu çalışmaya iten saiklerdendir.

Yaklaşık otuz bir milyon nüfusa sâhip ve on eyaletten oluşan Kanada'da, yedi milyonluk Quebec'i diğer eyaletlerden farklı kılan en belirgin özelliği hiç şüphesiz ki Fransızca konuşanların tek yurdu olmasıdır. Fransız dili ve kültürü, kendi medenî kanunu ve kendi ayırt edici kurumlarıyla Quebeciler öncelikle, diğerleri gibi bir eyalet olmadıklarının ve Kanada'nın iki kurucu ulusundan biri olduklarının kabul edilmesini talep ediyorlar.² Kurucu halk ile kurucu olmayan arasında bir ayırım yapılması doğal olarak hiyerarşiyi getirdiğinden Quebeciler öncelikle halklar arasındaki bu hiyerarşik kurguya itiraz ediyorlar (Juteau, 2000: 72). Bu nedenle, Quebec ulusunun varlığının Kanada Anayasası'nda resmî olarak tanınmasını, Quebec'e özel bir hukukî statü verilmesini ve asimetrik bir federalizm rejiminin anayasallaştırılmasını istiyorlar. Kanada'nın iki kurucu ulusundan biri oldukları hâlde zamanla bu özelliklerinin federal hükümetin bilinçli siyasetiyle unutturulup etnik bir azınlığa indirgendiklerine ve Fransızcanın Kanada'da tarihsel nedenlerle korunması gereken etnik bir dil muamelesi gördüğüne inanan Quebecli egemenlikçilerin öncelikli amacı, Quebec kimliğini etnik bir kimlik olmaktan kurtarmak ve Quebec ulusal kimliğinin tanınmasını sağlamaktır. Quebeciler, Kanadalıların kendilerini "ayrı bir toplum" olarak tanımasını ve Kanada devletinin kendisini iki uluslu bir ülke olarak tanımlayıp bu iki ulusluluk ilkesine göre yeniden düzenlemesini talep ederken, Quebecilerin taleplerinin bağımsız bir devlet kurulana dek sürece-

ğinden endişe eden İngiliz Kanadalılar, Quebec'e ayrı bir toplum statüsü tanınmasına karşı çıkıyorlar. 1867'de kurulmuş Kanada Federasyonu'nun başlangıçta bir konfederasyon olduğunu öne süren Quebec'iler, kendilerini ülkenin iki "halkından" ve Kanada'nın iki kurucu "ulusu"ndan biri olarak görseler de, çoğu İngiliz Kanadalı, Quebec'in sadece on eyaletten biri olduğu görüşünde ısrar ediyor ve bu nedenle Quebec'in diğer dokuz eyaletten farklı bir statüde olmasını kabul etmeye yanaşmıyor. Bu farklı bakış açılarından da anlaşılacağı üzere, birçok şekilde baş gösteren Kanada-Quebec Sorunu öncelikle bir statü sorunudur. Quebec'ilerin, Kanada'nın iki kurucu *halkın/ulusun* konfederasyonu olduğu görüşüne karşın İngiliz Kanadalıların Kanada'nın on eşit *eyaletin* (bölgesel) federasyonu olduğu görüşü yıllardır çatışıyor ve bu zıt görüşleri aşacak ya da uzlaştıracak çıkar bir yol henüz bulunabilmiş değil.

Aslında Quebec'ilerin Kanada'dan talep ettikleri diğer birçok azınlık ulusun talepleriyle örtüşüyor. Quebec'iler de tıpkı diğer azınlık uluslar gibi öncelikle kendi kendilerini yönetme mücadelesi veriyorlar. Ancak Quebec'ilerin kendi kendini yönetmek için hangi yola başvuracakları konusunda bir konsensüs henüz oluşmuş değil. Egemenlikçiler adı verilen ayrılık taraftarı grup, özyönetim hakkına sâhip olmanın tek yolunun kendi ulus-devletlerini kurmak olduğunu öne sürerken, federalci adı verilen grup, Kanada Federasyonu içinde geniş özerklikler elde etmenin daha iyi ve daha ulaşılabilir bir yol olduğunu savunuyor. İster bağımsızlık ister genişletilmiş özerklik olsun her iki grup da kendi kendini yönetebilmenin peşindeler. Quebec'iler her ne kadar yöntemde bölünmüş olsalar da amaçlarında aslında birlik içindeler. Bağımsızlık yanlılarının bir kısmı bir cumhuriyet oluşturmak, bir kısmı 1759'daki İngiliz işgâlinin izlerini silmek ve kolektif bilinçteki derin yarayı iyileştirmek, bir kısmı Quebec'e Amerika kıtasında kimliğini korumasına yarayacak bir politik özerklik verilmesini sağlamak, bir kısmı da Kanada'nın federalizm anlayışını değiştireceği beklentisiyle daha

fazla hayâl kırıklığına uğramamak için ayrı bir devlet kurulmasını istiyor. Fernand Dumont ve Marcel Rioux gibi bazı entelektüeller ise toplumsal adâlete ulaşmanın tek yolu olduğuna inandıkları için bağımsız bir Quebec'in hayâlini kuruyor. Farklı nedenlerle bağımsızlık isteyen bu bakış açılarının hepsinde ortak olan bir şey var; o da tanınma talebidir (Laforest, 2003: 10). Bağımsızlık bu tanınma talebinin en yüksek noktasıdır ancak federalizm içinde daha fazla özerklik elde etme isteğinin altında da tanınma talebi yatıyor.

Kanada'nın demokratik bir ülke olduğuna şüphe yok ancak demokratik bir ülke olmak ayrılma taleplerini kendiliğinden gayrimeşru kılmaya yetmiyor, zaten ayrılıkçı hareketlerin arkasındaki asıl güç adâletsizlik veya demokrasi eksikliği değil, ulusal kimliktir; adâlet ve demokrasi eksikliği yalnızca milliyetçilerin elini güçlendirir ancak taleplerini mevcut adâletsizlikleri ortadan kaldırarak karşılamak her zaman mümkün olmayabilir. Milliyetçi taleplerin dilsel ve kültürel hakların tanınmasıyla bertaraf edilmesinin kolay olmadığını göstermesi bakımından Kanada-Quebec anlamlı bir örnek. Ancak ayrılıkçılık sorununun Türkiye'deki gibi bir trajediye dönüşmemiş ve tarafların silâha başvurmamış olmasından da çıkartılabilecek birçok ders var. Kanada, demokratik mücadele yollarını ve siyasî kanalları açık tutarak Quebec Sorunu'nun silâhlı mücadeleye dönüşmesini engellemeyi başarmıştır.

Birçok ülkede, özerklik taleplerine ilk verilen tepki ülkenin bütünlüğünü korumak şeklinde olur. Özerkliğin bölünmeye giden ara aşama olduğu düşüncesi ülkeleri bütünlük kaygısına ve bölünme korkusuna ittiğinden ulusal azınlıkların bölgesel özerklik elde etmesi güçleşiyor. Oysa özyönetim hakkı talep etmek sorunun kendisini oluşturmuyor, aksine özyönetim için taleplerin ortaya çıkması siyasal topluluğun birliğinin zaten sağlam olmadığını işaretidir. Elbette bu taleplerin kabulü çok-uluslu bir devlette birlik sorununu kendiliğinden çözmüyor; fakat aynı siyasal topluluğun içinde farklı ulusal

grupları birbirine bağlayacak bağlar için bir ihtiyaç olduğu gerçeğini ortaya seriyor (Tok, 2003: 37). Belki Quebecilere ayrı bir toplum oldukları konusunda anayasal güvence verilmesi Quebecilerin taleplerinin sonunu getirmeyecek, hatta bağımsızlığa geçiş konusunda onları daha da cesaretlendirecek. Ancak, bu anayasal tanınma gerçekleşmediği sürece Quebecilerin Kanada devletine yabancılaşmalarının önüne geçmek olası görünmüyor. İngiliz Kanadalıların Quebecilerin ayrı bir toplum/ulus olduklarını kabule yanaşmamaları ve bu talebi bastırmak için 1980'lerde üniterci ulus-devlet anlayışını ülkeye yerleştirmeye çalışmaları Quebecilerin kendilerini bir ulus olarak görmelerine engel olamadığı gibi yaratılan mağduriyet hissi aksine Quebec kimliğinin güçlenmesine yol açıyor. Uygulamada birçok asimetrik özellikler barındıran Kanada federalizmi, Quebec'in farklılığını anayasada belirtmedikçe Quebec kimliğinin güçlenmesinin önüne geçemiyor ve tanınmanın reddine odaklanan bu siyasal söylem ayrılma/bölünmeyi önlemek yerine kışkırtıyor.

Benzer şekilde Kürtlerin de uzun yıllar kimliklerinin bastırılması, hatta yok sayılması onları Türkiye Cumhuriyeti'ne yabancılaştırmış, devletle olan bağlarını zayıflatmıştır. Bugün Kürtlerin bir bölümü kendilerini Türkiye Cumhuriyeti'ne ait hissetmiyor. Böyle bir durumda, kendisini bulunduğu devlete ait hissetmeyen birey ve grupları mı suçlamak gerekiyor yoksa devletin hangi nedenlerle bu birey ve gruplarda bir aidiyet hissi geliştiremediğine mi odaklanmak gerekiyor? Mağduriyet hissini ve yabancılaşmanın ayrılıkçılığı körüklediğine kuşku yok. Ulus-devletlerin çok-uluslu olduklarını kabul etmesi, bünyelerindeki birden fazla ulusa göre yeniden örgütlenmeleri ve onlara geniş siyasal özerklikler tanımaları çözüm için önemli bir adım olabilir. Aslında, sadece ulusal azınlıkların ayrılma isteği değil, devletlerin bu azınlıkları kendilerine entegre edememelerinin de ulus-devletlerin yıkımına yol açabileceğinin anlaşılması sorunların çözümünü daha kolaylaştırabilir. Zira azınlık ulusların muhtemel bağımsızlığı değil, ayrılıkçılık sorununun ulus-

devletlerin bağrında urumesi ulus-devletin geleceği için daha tehlikeli sonuçlar doğurma riski taşıyor.

Milliyetçiliğin sınır bilinci vardır, bu nedenle ulus-devletlerin toprak kaybına tahammülü yoktur. Modern bireyin bir ulusal kimlik sahibi olmayı bir buruna ve iki kulağa sâhip olmak kadar doğal karşıladığını söyleyen Ernest Gellner’in belirttiği gibi tahayyül edilen yurdun bir parçasını yitirmek, bir kulak kaybetmekten daha kötü, daha kabul edilemez bir durumdur. Çünkü toprak söz konusu olduğunda kaybedilen kulak bu sefer bir başkasının kafasında belirir, hem de bu bir başkası düşmanımız olan kişi/ülkedir. Bu nedenle söz konusu olan basit bir toprak kaybı değil, tahayyül edilen yurt topraklarının içerisinde kalan bir toprak parçasının kaybıdır (Billig, 2002: 91). Bize ait olduğuna inanılan bir şeyin/toprağın kaybedilmesinden belki da daha kötü olan, bir başkasının –genelde bu düşmanımız olan bir başkasıdır– bunu bizden alması, almasıdır. Kaybedilen bu toprak, yeniden ele geçirilene dek sürekli hatırlanacak, hafızalarda sıcak tutulduğu sürece de kalıcı barışı sağlamak zorlaşacaktır.

Tıpkı ulus gibi yurdun sınırları da tahayyül edilir, Türkiye’de okullarda öğretildiği gibi “orada bir köy vardır uzakta, hiç gitmesek görmesek de o köy bizim köyümüzdür”. Böylelikle ulusun bireyleri ulusal sınırların içerisinde kalan şehir ve köylerin belki çok küçük bir bölümünü görmüş olsa bile, oraları korumak ve gerekirse o köyler için canını vermek uğruna askerlik görevini yerine getirmekte bir mahzur görmez, çünkü yaşamadığı ve görmediği bu yerler de “kendi” ülkesidir. Ulusal toprakların bütünlüğü, doğrudan kavranmak yerine tahayyül edilir ve yurt her zaman bir bütünlük olarak tahayyül edilir. Bu tahayyül edilen sınırların içinde doğan birey için yurdun bu bütünlüğü öylesine doğal ve hakikidir ki, bunun aksi bir duruma yol açacak gelişme “tahayyül edilemez” bir şeydir. Bu nedenle toprak kaybı kulak kaybından daha acı vericidir. Üzerinde yaşanan bütün yöreleri daha geniş bir yurt olarak birleştiren

bütün bir “ülkenin” tahayyülü modernlik öncesi Avrupa’sında tipik bir durum değildir ama modern ulus-devlet çağında topluluk ve mekânın yoklukları tahayyül edilemez hâle gelmiştir (Billig, 2002: 90-93). Hemen hemen tüm ulus-devletlerde toprak kutsallaştırıldığından sınırların dokunulmazlığı bir ölüm kalım meselesidir. Türkiye’de ise toprak diğer birçok ülkede olduğu gibi kadınsılaştırılarak bir namus meselesi olarak ele alınır, bu sayede toprak kaybına göz yummak sadece ulusal bir sorun çerçevesinde ele alınmaz, bu aynı zamanda bir erkeklik sorununa dönüştürülür. Her ne kadar Kanada siyasetinde erillik bu kadar baskın değilse de, Kanadalılar için de topraklarını kaybetmek bir utanç vesilesi olacaktır.

Kanada gibi demokratik ülkelerin ayrılıkçı taleplerle karşı karşıya olmasından da anlaşılacağı üzere, ayrılıkçılık bir demokrasi ya da adâlet sorunu olmaktan çok bir milliyetçilik sorunudur. Ancak bundan sadece Quebec milliyetçiliğini sorumlu tutmak hatalı olur, Kanada’nın bütünlüğünü savunma gayretindeki İngiliz Kanadalı milliyetçiliği de en az Quebec milliyetçiliği kadar bu çatışmadan sorumludur. İngiliz Kanadalılar, Quebec hareketini etnik milliyetçilik olarak tanımlayarak gayrimeşru göstermeye çalışırken, Kanada devletinin bütünlüğünü koruma arzularını yurtseverlik olarak adlandırarak kendi milliyetçiliklerini görünmez kılmaya çalışıyorlar. Oysa ayrılma talebi kadar devletin bütünlüğünü koruma arzusu da milliyetçilikten kaynaklanır, bu nedenle Kanada-Quebec Sorunu’nu bu iki milliyetçiliğin çatışması şeklinde görmek gerekir.

Bütün ülkelerde, sanki azınlık ulusları geri kalmış ve kurulu ulus-devletlerin ulusları ise ilericidir gibi normatif bir yaklaşımın varlığı göze çarpıyor. Prensipite devletsiz “küçük” ulusların, devletlerini kurmuş “büyük” uluslardan daha çok etnik ve daha az sivil olmaları için hiçbir neden yok (Keating, 1997: 691-693). Çoğu zaman etnik milliyetçilik, aşırılıkla, ırkçılıkla, hoşgörüsüzlük ve bağınazlıkla tanımlanırken, sivil milliyetçilik Fransız Devrimi’nin

Aydınlanmacı ve eşitlik, özgürlük ve kardeşlik anlayışıyla ilişkilendiriliyor. Etnik milliyetçiliğin algılanışında ve günlük, hatta akademik dilde kullanış biçiminde açık ya da örtük biçimde akıldışılığa, aşırı duygusallığa gönderme varken ulus-devletlerin özdeşleştirildiği sivil milliyetçilik akılcılıkla tarif ediliyor. Oysa hemen hemen her devlette egemen olan bir etno-kültürel grup bulunuyor ve diğer etnik kimliklerin o devletin birer üyesi olabilmesi için bu etno-kültürel kimliğe asimile olması gerekiyor. Bugün etnik milliyetçilik olarak adlandırılan hareketlerin başlıca mücadelesi bu asimilasyona karşı ve her şeyden önce bir tanınma mücadelesi ve asimilasyon yoluyla elde edilen vatandaşlık statüsünün reddine dayanıyor (Yuval-Davis, 2003: 52). Bu çalışmada, mevcut ulus-devletlerin milliyetçiliğini sivil, ulusal azınlıklarınkini ise etnik milliyetçilik olarak gören, ulusal azınlıkların milliyetçiliğini etnikleştirerek taleplerini marjinalleştiren yaklaşımdan özenle kaçınılacaktır, bu nedenle Kanada milliyetçiliği ile Quebec milliyetçiliği tartışmalarında, sivil-etnik milliyetçilik dikotomisini yeniden üretecek bir dilden uzak durulacaktır.

Kanada'daki Quebec Sorunu'nun, milliyetçilikten ve federalizmin çok-uluslu bir devletin gerektirdiği şekilde işlememesinden kaynaklandığının gösterileceği bu kitapta, federalizm ve çokkültürcülüğün milliyetçi hareketleri bertaraf etmekte neden yetersiz kaldığı, milliyetçiliğin asıl reçetesinin neden ulus-devlet olduğu ve mevcut egemenlik ve devlet anlayışı aynı kaldığı sürece neden ulus-devletin nihai hedef kalmaya devam edeceği anlatılmaya çalışılacaktır.

Sonnotlar

- 1 Bölgesel yönetimlerin uluslararası aktörlere dönüşmesi fenomenine çoğunlukla "paradiplomasi" denir. Quebec kendi dışişleri bakanlığına ve

birçok yurt dışı ofisler ağına sâhip. Quebec doğal olarak daha çok Fransa ve Fransızca konuşan ülkelerle bağlantıda. Paris'te, Fransız hükümetinin yarı diplomatik statüde gördüğü büyük bir delegasyonu var, ayrıca Lâtin Amerika'da ve Asya'da paradiplomatik faaliyetlerde bulunmaktadır (Keating, 1997: 708).

- 2 Bu kitabın yazıldığı esnada Kanada Parlamentosu, Kasım 2006'da, Quebec'i ayrı bir toplum olarak tanıyan bir karar çıkartmıştır ancak bu karar ayrı bir toplum olduklarının anayasada yazılı hâle getirilmesini talep eden Quebec'iler için yeterli değildir.

Kaynakça

- Abbott, Philip. "Utopian Problem-Solving: 'The Great Divorce' and the Secession Question", *The Journal of Politics*, Cilt. 62, No. 2 (Mayıs, 2000), ss. 511-533.
- Ağaoğulları, Mehmet Ali. *Ulus-Devlet ya da Halk Egemenliği* (Ankara: İmge, 2006)
- Akman, Ayhan. "Etnik-Sivil Kuramsal İkileminin Ötesinde: Modernist Milliyetçilik", Tanıl Bora (ed.) *Modern Türkiye'de Siyasal Düşünce. Milliyetçilik*, Cilt. 4 (İstanbul: İletişim, 2002), ss. 81-91.
- Aktürk, Şener. "Etnik Kategori ve Milliyetçilik: Tek-etnili, Çok-etnili ve Gayri-Etnik Rejimler", *Doğu Batı*, Cilt 9, No. 38, Ağustos-Ekim 2006, ss. 23-53.
- Alan, Remezan. "Ulusal edebiyatın önündeki çalılık" (Kürtçeden çeviren: Serhat Resul Çaçan), *Birikim*, 195, Temmuz 2005, ss. 66-70.
- Alonso, Sonia. "Enduring Ethnicity: The Political Survival of Incumbent Ethnic Parties in Western Democracies", *American Political Science Association (APSA)*, 1-4 Eylül 2005, ss. 1-30.
- Anderson, Benedict. *Imagined Communities: Reflections on the Origins and Spread of Nationalism* (London: Verso, 1991 (gözden geçirilmiş baskı))

- *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (New York: Verso, 1983)
- Appadurai, Arjun. “The ground of the nation-state. Identity, violence and territory”, Kjell Goldmann, Ulf Hannerz ve Charles Westin (der.), *Nationalism and Internationalism in the Post-Cold War Era* (London, New York: Routledge, 2000), ss. 129-142.
- Archibugi, Daniele. “A Critical Analysis of the Self-determination of Peoples: A Cosmopolitan Perspective”, *Constellations*, Cilt. 10, No. 4, 2003, ss. 488-505.
- Armstrong, John A. *Nations Before Nationalism*, (Chapel Hill: The University Of North Carolina Press, 1982)
- Atkinson, Michael M. “What Kind of Democracy Do Canadians Want?”, *Canadian Journal of Political Science*, 27, 4, Aralık 1994, ss. 717-745.
- Bader, Veit. “Citizenship and Exclusion. Radical Democracy, Community and Justice. Or, What Is Wrong with Communitarianism?”, *Political Theory*, Cilt. 23, No. 2, Mayıs 1995, ss. 211-246.
- Baer, Josette. “Who, Why and How: Assessing the Legitimacy of Secession”, *Swiss Political Science Review*, Cilt. 6, No. 3, 2000, ss. 45-69.
- Balı, Ali Şafak. *Çokkültürlülük ve Sosyal Adalet. “Öteki” ile Barış İçinde Yaşamak* (Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2001)
- Balibar, Etienne. *Les Frontières de la Démocratie* (Paris: Editions La Découverte, 1992)
- “Citizen Subject”, E. Cadava, P. Connor ve J. L. Nancy (der.), *Who Comes After The Subject* (New York, London: Routledge, 1991), ss.33-57
- Balthazar, Louis. “Quebec and the Ideal of Federalism”, *Annals of the American of Political and Social Science*, Cilt. 538, (Mart 1995), ss. 40-53.
- Bariteau, Claude. “Le Québec comme nation politique, démocratique et souveraine”, Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 229-243.
- Barnes, Thomas G. “There’ll Always Be a Canada and a Canadian Constitutional Crisis”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Cilt. 538, Being and Becoming Canada (Mart 1995), ss. 27-39.
- Barrington, Lowell W. “‘Nation’ and ‘Nationalism’: The Misuse of Key Concepts in Political Science”, *Political Science and Politics*, Cilt. 30, No. 4 (Aralık, 1997), ss. 712-716.

- Barry, Brian "The Limits of Cultural Politics", *Review of International Studies*, Cilt. 24, 1998, ss. 307-319.
- *Democracy and Power: Essays in Political Theory I* (Oxford: Clarendon, 1991)
- Bartkus, Viva Ona. *The Dynamics of Secession* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999)
- Bauböck, Rainer. "Federal arrangements and minority self-government", *EIF Working Paper*, Austrian Academy of Sciences, Eylül 2004(a), No. 2, ss. 1-28.
- "Paradoxes of Self-determination and the Right to Self-government", *IWE Working Paper*, Austrian Academy of Sciences, No. 42, Ocak 2004(b), ss. 1-39.
- "Why Secession is Not Like Divorce", Kjell Goldmann, Ulf Hannerz ve Charles Westin (der.), *Nationalism and Internationalism in the Post-Cold War Era*, (London: UCL Press, 2000), ss. 216-243.
- "Why Stay Together? A Pluralist Approach to Secession and Federation", Will Kymlicka ve Wayne Norman (ed.), *Citizenship in Diverse Societies* (Oxford, NY: Oxford University Press, 1999), ss. 366-394.
- Baumeister, Andrea. "Ways of belonging. Ethnonational minorities and models of 'differentiated citizenship'", *ethnicities*, Cilt. 3 (3), 2003, ss. 393-416.
- Beaulieu, Marie-Claude, Jean-Claude Cosset ve Naceur Essaddam. "Political uncertainty and stock market returns: evidence from the 1995 Quebec referendum", *Canadian Journal of Economics*, Cilt. 39, No. 2, Mayıs 2006, ss. 621-641.
- Beauvoir, Simone de. *Le Deuxième Sexe* (Paris: Gallimard, 1949)
- Béland, Daniel ve André Lecours, "Sub-state nationalism and the welfare state: Québec and Canadian federalism", *Nations and Nationalism*, 12 (1), 2006, ss. 77-96.
- "The Politics of Territorial Solidarity. Nationalism and Social Policy Reform in Canada, the United Kingdom, and Belgium", *Comparative Political Studies*, Cilt. 38, No. 6, Ağustos 2005, ss. 676-703.
- Beran, Harry. "A democratic theory of political self-determination for a new world order", Percy Lehning (der.) (1998), *Theories of Secession* (London: Routledge, 1998), ss. 32-59.
- "Border Disputes and the Right of National Self-Determination", *History of European Ideas*, Cilt. 16, No. 4-5, 1993, ss. 479-486.

- *The Consent Theory of Political Obligation* (London, Croom Helm Publishers, 1987)
- “A Liberal Theory of Secession”, *Political Studies*, Cilt. 32, 1984, ss. 21-31.
- Berghe, Pierre L. van den. “Multicultural democracy: can it work?”, *Nations and Nationalism*, Cilt. 8, No. 4, 2002, ss. 433-449.
- Billig, Michael. *Banal Milliyetçilik*, Çev. Cem Şişkolar (İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2002).
- Birch, Anthony H. “Another Liberal Theory of secession”, *Political Studies*, 32 (1984), ss. 596-602.
- Birnbaum, Pierre ve Jean Leca (der.). *Sur L'Individualisme*, (Paris: Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques, 1991 (2. basım, ilk basım 1986))
- Blackledge, Adrian. “‘What sort of people can look at a chicken and think dofednod?’: Language, Ideology and Nationalism in Public Discourse”, *Multilingua*, Cilt. 21, 2002, ss. 197-226.
- Adrian Blackledge ve Aneta Pavlenko, “Negotiation of Identities in Multilingual Contexts”, *The International Journal of Bilingualism*, Cilt. 5, No. 3, Eylül 2001, ss. 243-257.
- Blais, Jean Ethier. ‘Les Illusions de la Révolution’, Michel-Rémi Lafond (der.), *La Révolution Tranquille. 30 Ans Après, qu'en Reste-t-il?* (Québec: Editions de Lorraine, 1992)
- Bodnar, Cameron D. “Reconciling the Irreconcilable: A Theoretical Take on the Prospects for Intergovernmental Peace in Canada”, *Canadian Political Science Association*, Winnipeg, 2004, ss. 1-32.
- Bonin, Pierre-Yves. “Libéralisme et nationalisme: où tracer la ligne?”, *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXX, No. 2 (Haziran 1997), ss. 235-256.
- Bora, Tanıl. “Şiddet ve milliyetçilik üstüne bir deneme”, *Birikim*, 195, Temmuz 2005, ss. 74-79.
- “Sunuş”, *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce. Milliyetçilik*, Cilt. 4, (İstanbul: İletişim, 2002), ss. 15-22.
- “Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde devlet telakkisi”, *Birikim*, 93-94, Ocak-Şubat 1997, ss.136-138.
- Boran, İdil. “The Challenge of Choice. Liberal Theory and public education in multilingual states”, *Theory and Research in Education*, Cilt. 1, No. 2, 2003, ss. 228-244.

- Bouamama, Said. "Nationalité et Citoyenneté. Le divorce inévitable", S. Bouamama, A. Cordeiro ve M. Roux (ed.), *La Citoyenneté dans tous ses Etats. De l'immigration a la nouvelle citoyenneté* (Paris: Harmattan, 1992), ss. 145-170.
- Bouchard, Gérard. "Construire la nation québécoise. Manifeste pour une coalition nationale", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 49-68.
- "La nation au singulier et au pluriel. L'avenir de la culture nationale comme 'paradigme' de la soicété québécoise", *Cahiers de recherche sociologique*, No. 25, 1995, ss. 79-99.
- "Sur les mutations de l'historiographie québécoise: les chemins de la maturité", Fernand Dumont (der.), *La société québécoise après 30 ans de changements*, (Québec: Institut québécois de recherche sur la culture, 1990), ss. 253-272.
- Bourque, Gilles. "Le québec: entre nations et société", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 165-188.
- "La Sécularisation et les Réformes dans les Secteurs de L'Education et de la Santé", Robert Comeau (der.), *Jean Lesage et l'éveil d'une Nation: Les Débuts de la Révolution Tranquille* (Sillery: Presses de l'Université du Québec, 1989).
- Boztemur, Recep. "Tarihsel Açidan Millet ve Milliyetçilik: Ulus-Devletin Kapitalist Üretim Tarzıyla Birlikte Gelişimi", *Doğu Batı*, Cilt 9, No: 38, Ağustos-Ekim 2006, ss. 161-179.
- Braidotti, Rosi. "Comment on Felski's 'The Doxa of Difference': Working through Sexual Difference", *Signs*, Cilt. 23, No:1, Güz 1997, ss. 23-40.
- *Nomadic Subjects. Embodiment and Sexual Difference in Contemporary Feminist Theory* (New York: Columbia University Press, 1994)
- Brown, David. "Are there good and bad nationalisms?", *Nations and Nationalism*, Cilt. 5, No. 2, 1999, ss. 281-302.
- "Why is the nation-state so vulnerable to ethnic nationalism?", *Nations and Nationalism*, Cilt. 4, No. 1, 1998, ss. 1-15.
- Brubaker, R. *Nationalism Reframed: Nationhood and the National Question in the New Europe* (Cambridge: Cambridge University Press, 1996)
- Brunet, Michel. *La présence anglaise et les Canadiens* (Montréal: Beauchemin, 1958)

- Buchanan, Allen. "What's so special about nations?," Jocelyne Couture, Kai Nielsen ve Michel Seymour (der.), *Rethinking Nationalism* (Calgary: University of Calgary Press, 1998), ss. 298-306.
- "Theories of Secession", *Philosophy and Public affairs*, Cilt. 26, No. 1, 1997, ss. 30-61.
- *Secession. The Morality of Political Divorce from Fort Sumter to Lithuania and Quebec*, (Boulder, San Francisco, Oxford: Westview Press, 1991)
- Burdeau, Georges. *L'Etat*, (Paris: Seuil, 1970)
- Burelle, André. "Fédéralisme au Québec, Unitarisme dans le Roc?," *Policy Options*, Kasım 2004, ss. 35-37.
- "Droit à la Différence et Gestion de l'Interdépendance au sein de la fédération canadienne", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000, ss. 37-41.
- "Mise en tutelle des provinces." *Le Devoir*, 15 Şubat 1999
- "L'amorce d'un débat ouvert entre fédéralistes", *Options Politiques*, Eylül 1998, ss. 38-44.
- Burnaby, Barbara ve Marguerite Mackenzie, "Cree Decision Making Concerning Language: A Case Study", *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, Cilt. 22, No. 3, 2001, ss. 191-209.
- Butler, Judith. *Bodies That Matter. On the Discursive Limits of 'Sex'* (New York, London: Routledge, 1993)
- *Gender Trouble. Feminism and The Subversion of Identity* (New York, London: Routledge, (1990a))
- "Gender Trouble, Feminist Theory, and Psychoanalytic Discourse", Linda J. Nicholson (der.), *Feminism/Postmodernism* (New York ve London: Routledge, 1990(b)), ss. 324-340.
- Buzzetti, Hélène. "Une élection à la québécoise en Alberta", *Le Devoir*, 18 Şubat 2001, s. A6
- Cairns, Alan C. "The Supreme Court, The UDI reference and democracy", *Policy Options*, Eylül 1998, ss. 45-48.
- "Why is it so difficult to talk each other?," *McGill Law Journal / Revue de droit de McGill*, Cilt. 42, No. 63, 1997, ss. 63-90.
- *Reconfigurations: Canadian Citizenship and Constitutional Change*, (Toronto: McClelland ve Stewart Inc., 1995)

- “Citizens (Outsiders) and Governments (Insiders) in Constitution-Making: The Case of Meech Lake”, *Canadian Public Policy*, Cilt. XIV, 1988, ss. 121-145.
- Calhoun, Craig. “Nationalism, Political Community and the Representation of Society. Or, Why Feeling at Home is not a Substitute for Public Space”, *European Journal of Social Theory*, Cilt. 2, No. 2, 1999, ss. 217-231.
- Cameron, David. “The Social Union is not a backward step for Quebec”, *The Globe and Mail*, 12 Şubat 1999.
- “National Unity: are we on the threshold of a new era?”, *Policy Options*, Eylül 1998, ss. 49-51.
- Canet, Raphaël. “Fédération ou Confédération, Quel Modèle pour un Canada Plurinational?”, *Chaire de recherche du Canada en mondialisation, citoyenneté et démocratie*, Mart 2001, ss. 1-13.
- Caney, Simon. “Self-Government and Secession: The Case of Nations”, *The Journal of Political Philosophy*, Cilt. 5, No. 4, 1997, ss. 351-372.
- Cantin, Serge. “Pour sortir de la survivance”, Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 85-101.
- Cardinal, Linda. “The Limits of Bilingualism in Canada”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 10, No. 1, Bahar 2004, ss. 79-103.
- “In Search of a New Framework: Debating Identity in Quebec”, *Working Paper*, The Centre for the Study of Human Settlement ve Historical Change, National University of Ireland, Galway, 27 Mart 2003, ss-1-27.
- Carens, Joseph. *Culture, Citizenship and Community* (Oxford: Oxford University Press, 2000)
- Castells, Manuel. *Power of Identity* (Oxford: Blackwell Publishers, 1997)
- Caulier, Brigitte. *Religion, Sécularisation, Modernité: Les Expériences Francophones en Amérique du Nord* (Québec: PUL, 1996).
- Champion, Françoise. “Les Rapports Eglise-Etat dans les Pays Européens de Tradition Protestante et de Tradition Catholique”, *Social Compass*, Cilt. 40, No. 4, 1993, ss. 589-609.
- Charest, Jean ve Paul Martin. “Un fédéralisme asymétrique qui respecte les compétences du Québec”, *Le Devoir*, 17 Eylül 2004, A9

- Charles, Nickie. "Feminist Practices. Identity, difference, power", Nickie Charles and Felicia Hughes-Freeland (der.), *Practising Feminism. Identity, Difference, Power* (London, New York: Routledge, 1996), ss. 1-37.
- Chevrier, Marc. "Notre république en Amérique", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise* (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 149-163.
- Chomsky, Noam. *Language and Responsibility* (Sussex: Harvester Press, 1979)
- Clarke, Harold D. ve Allan Kornberg, "The Politics and Economics of Constitutional Choice: Voting in Canada's 1992 National Referandum", *The Journal of Politics*, Cilt. 56, No. 4 (Kasım 1994), ss. 940-962.
- "Evaluations and Evolution: Public Attitudes Toward Canada's Federal Political Parties, 1965-1991.", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 26, No. 2, 1993, ss. 287-312.
- Clarke, Harold D., Allan Kornberg ve Marianne C. Stewart, "Referendum Voting as Political Choice: The Case of Quebec", *British Journal of Political Science*, 34 (2004), ss. 345-355.
- Collin, Françoise. "Le féminisme et la crise du moderne", Diane Lamoureux (der.), *Fragments et colages. Essai sur le féminisme québécois des années 70*, (Montréal: les éditions du remue-ménage, 1986), ss. 7-16.
- Connor, Walker. "Nation-building or nation-destroying", *World Politics*, Cilt. 24, No. 3, 1972, ss. 319-355.
- Conversi, Daniele. "Central secession: towards a new analytical concept? The case of former Yugoslavia", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Cilt. 26, No. 2, Nisan 2000, ss. 333-355.
- Cook, Ramsay. *Canada, Quebec, and the Uses of Nationalism*, (Toronto, McClelland ve Stewart: 1986)
- Copeaux, Etienne. *Espaces et temps de la nation turque. Analyse d'une historiographie nationaliste, 1931-1993* (Paris: CNRS-Éditions, 1997)
- Copp, David. "Social Unity and the Identity of Persons", *The Journal of Political Philosophy*, Cilt. 10, No. 4, 2002, ss. 365-391.
- Coppieters, Bruno, Ivan M. Myhul ve Michel Huysseune. "Introduction", Bruno Coppieters ve Michel Huysseune (der.), *Secession, History and the Social Sciences* (Brussels: VUB Brussels University Press, 2002), ss. 11-35.
- William Cross ve Lisa Young, "The Contours of Political Party Membership in Canada", *Party Politics*, Cilt. 10, No. 4, 2004, ss. 427-444.

- Costa, Josep. "On Theories of Secession: Minorities, Majorities and the Multinational State", *CRISPP*, Cilt. 6, No. 2 (Yaz 2003(a)), ss. 63-90.
- "Catalan linguistic policy: liberal or illiberal?", *Nations and Nationalism*, Cilt. 9, No. 3, 2003(b), ss. 413-432.
- "Towards a (Liberal Nationalist) Theory of the Multinational State", *American Political Science Association*, 28-31 Ağustos 2003(c), ss. 1-38.
- Coulombe, Pierre A. "Citizenship and Official Bilingualism in Canada", Will Kymlicka ve Wayne Norman (der.), *Citizenship in Diverse Societies* (Oxford, New York: Oxford University Press, 1999), ss. 273-295.
- Courchene, Thomas J. "Pan-Canadian Provincialism – The New Federalism and The Old Constitution" *Policy Options*, Kasım 2004, ss. 20– 28.
- Croisat, Maurice. "Le fédéralisme asymétrique: l'expérience canadienne", *Revue française de Droit constitutionnel*, No: 37, 1999, ss. 29-47.
- Crosby, Christina. "Dealing with Differences", Judith Butler ve Joan W. Scott (der.), *Feminist Theorize The Political*, (New York, London: Routledge, 1992), ss. 130-143.
- Curtois, Stéphane. "Démocratie délibérative et sécession", *Revue Canadienne de science politique*, Cilt. 37, No. 4, (Aralık 2004), ss. 811-838.
- Dallmayr, Fred. "Demokrasi ve Çokkültürlülük", Seyla Benhabib (der.), *Demokrasi ve Farklılık. Siyasal Düzenin Sınırlarının Tartışmaya Açılması*, (İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, 1999), ss. 394-418.
- Dandurand, Renée B. "Peut-on encore définir la famille?", Fernand Dumont (der.), *La Société Québécoise Après 30 Ans De Changements* (Québec: Institut Québécois de Recherche sur la Culture, 1990), ss. 49-66.
- Delâge, Denys "Our Three Founding Peoples", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000(a), ss. 73-75.
- "Le Québec et les autochtones", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000(b)), ss. 215-228.
- Deutsch, Karl W. *Nationalism and Social Communication: An Inquiry into the Foundations of Nationality*, 2. baskı (Cambridge, Mass.: MIT Press, 1966) (1. baskı 1953).
- Dhamoon, Rita. "'Cultural', Intersectionality and Power: Re-thinking the Culture Concept", *APSA*, 2-5 Eylül 2004, ss. 1-28.

- Dion, Léon. *Nationalismes et Politique au Québec* (Montréal: Editions Hurtubise HMH, 1975)
- Dion, Stéphane. "Why is Secession Difficult in Well-Established Democracies? Lessons from Quebec", *British Journal of Political Science*, Cilt. 26, No. 2 (Nisan 1996), ss. 269-283.
- "The Dynamics of Secessions: Scenarios after a Pro-Separatist Vote in a Quebec Referandum", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXVIII, No. 3 (Eylül 1995), ss. 533-551.
- "The Quebec Challenge to Canadian Unity", *Political Science and Politics*, Cilt. 26, No. 1 (Mart 1993), ss. 38-43.
- "Le Nationalisme dans la convergence culturelle", Raymond Hudon ve Rejean Pelletier (der.), *L'Engagement intellectuel: Mélanges en l'honneur de Léon Dion* (Sainte Foy: Les Presses de l'Université Laval, 1991), ss. 291-311.
- Dufour, Christian. "Plus qu'un simple accord administratif", *Le Devoir*, 1 Ekim 2004.
- "Le Pourissement", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000, ss. 46-48.
- Dumont, Fernand. "Quelle révolution tranquille?", Fernand Dumont (der.), *La Société Québécoise Après 30 Ans De Changements* (Québec: Institut Québécois de Recherche sur la Culture, 1990), ss. 13-23.
- *La Vigile du Québec. Octobre 1970: L'Impasse* (Montréal, Editions HMH, 1971)
- Duquette, Georges. "Double Minorisation: Intragroup Domination and Cultural Hegemony", *Language, Culture and Curriculum*, Cilt. 14, No. 2, 2001, ss. 98-111.
- Eastvold, Jonathan. "Toward a Unified Theory of Self-Determination", *APSA*, 27-31 Ağustos 2003, ss. 1-34.
- Eisenberg, Avigail. "Thee Politics of Individual and Group Difference in Canadian Jurisprudence", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXVII, 1994, ss. 3-21.
- Elazar, Daniel. *Exploring Federalism*, (Tuscaloosa, AL: University of Alabama, 1987)
- Eliade, Mircea. *Kutsal ve Dindışı*, çev. Mehmet Ali Kılıçbay (Ankara: Gece, 1991)
- *Images et Symboles. Essais sur le symbolisme magico-religieux* (Paris: Gallimard, 1952)
- Erickson, Lynda ve David Laycock, "Post-materialism versus the Welfare State?", *Party Politics*, Cilt. 8, No. 3, 2002, ss. 301-325.

- Eriksen, Thomas Hylland. *Etnisite ve Milliyetçilik. Antropolojik Bir Bakış*. (çev.) Ekin Uşaklı, (İstanbul: Avesta, 2004)
- “Linguistic Hegemony and Minority Resistance”, *Journal of Peace Research*, Cilt. 29, No. 3 (Ağustos 1992), ss. 313-332.
- Erk, Jan. “Swiss Federalism and Congruence”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 9, No. 2, Yaz 2003, ss. 50-74.
- “A Theory of Federalism: State, Society and Congruence”, *APSA*, 28-31 Ağustos 2003, ss. 1-43.
- Fierlbeck, Katherine. “The Ambivalent Potential of Cultural Identity”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXIX, No. 1, Mart 1996, ss. 3-22.
- Fossum, John Erik. “The Transformation of the Nation-State: Why Compare the EU and Canada?”, *Francisco Lucas Pires Working Papers Series on European Constitutionalism*, 2003/01, ss. 1-44.
- “Deep diversity versus constitutional patriotism. Taylor, Habermas and the Canadian constitutional Crisis”, *ethnicities*, 2001, Cilt. 1, No. 2, ss. 179-206.
- Freeman, Michael. “The Right to National Self-Determination: Ethical Problems and Practical Solutions”, Desmond M. Clarke ve Charles. Jones (der.), *The Rights of Nations. Nations and Nationalism in a Changing World* (Cork: Cork University Press, 1999), ss. 45-64.
- Frost, Catherine M. “Survey Article: The Worth of Nations”, *The Journal of Political Philosophy*, Cilt. 9, No. 4, 2001, ss. 482-503.
- Furlong, Mark A. “Self-Determination and a Critical Perspective in Casework. Promoting a Balance between and Interdependence and Autonomy”, *Qualitative Social Work*, Cilt. 2, No. 2, 2003, ss. 177-196.
- Gagnon, Alain-G. “Undermining Federalism and Feeding Minority Nationalism: The Impact of Majority Nationalism in Canada”, Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies* (Montreal: IRPP, 2003), ss. 295-312.
- “Le Québec, entre l’Etat-nation et l’Etat-région”, *Le Devoir*, 25 Temmuz 2000
- Gellner, Ernest. *Nationalism* (London: Weidenfeld ve Nicolson, 1997)
- *Nations and Nationalism* (Ithaca NY: Cornell University Press, 1983)

- *Thought and Change* (Chicago: The University of Chicago Press, 1965)
- George, David. "The Right of National Self-Determination", *History of European Ideas*, Cilt. 16, No. 4-6, 1993, ss. 507-513.
- Gerring, John, Strom C. Thacker ve Carola Moreno, "Are Unitary Systems Better than Federal Systems?" *APSA*, 2-5 Eylül 2004, ss. 1-28.
- Gibson, Gordon. "The new federalism" *Policy Options*, Kasım 2004, s. 18.
- Glaser, Daryl J. "The Right to Secession: an Antisecessionist Defence", *Political Studies*, Cilt. 51, 2003, ss. 369-386.
- Gray, John. "Pluralism and Toleration in Contemporary Political Philosophy", *Political Studies*, Cilt. 48, No. 2, 2000, ss. 323-333.
- Green, Joyce A. "The Difference Debate: Reducing Rights to Cultural Flavours", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXIII, No. 1, Mart 2000, ss. 133-144.
- Green, William. "Schools, Signs, and Separation: Quebec Anglophones, Canadian Constitutional Politics, and International Language Rights", *Denv. J. Int'l L. ve Pol'y*, Cilt. 27, No. 3, 1999, ss. 449-481.
- Greenfeld, Liah. "Democracy, ethnic diversity of nationalism", Kjell Goldmann, Ulf Hannerz ve Charles Westin (der.), *Nationalism and Internationalism in the Post-Cold War Era* (London, New York: Routledge, 2000), ss. 25-36.
- *Nationalism: Five Roads to Modernity* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1992)
- Greer, Scott L. "Killing the nats dead?: Policy, parties and the stability of devolution in Scotland", *APSA*, 2-5, Eylül 2004, ss. 1-34.
- Groulx, Lionel. *Histoire du Canada Français depuis la découverte*, (4. ed.) 2 cilt (Montréal: Fides, 1960)
- Gudeleviciute, Vita. "Does the principle of self-determination prevail over the principle of territorial integrity?", *International Journal of Baltic Law*, Cilt. 2, No. 2, Nisan 2005, ss. 48-74.
- Guérin, Daniel ve Rejean Pelletier, "Cultural Nationalism and Political Tolerance in Advanced Industrial Societies: The Basque Country and Catalonia", *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 6, No. 4, Kış 2000, ss. 1-22.
- Guibernau, Montserrat. "National Identity, devolution and secession in Canada, Britain and Spain", *Nations and Nationalism*, Cilt. 12, No. 1, 2006, ss. 51-76.

- “Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment”, *Nations and Nationalism*, Cilt. 10, No. ½, 2004, ss. 125-141.
- “Nationalism and Intellectuals in Nations without States: the Catalan Case”, *Political Studies*, 2000, Cilt. 48, No. 5, ss. 989-1005.
- *Nations without States: Political Communities in a Global Age* (Cambridge: Polity Press, 1999)
- *Nationalisms: The Nation-State and Nationalism in the Twentieth Century* (Cambridge: Polity Press, 1996)
- Guindon, Hubert. *Tradition, Modernité et Aspiration Nationale de la Société Québécoise* (Montréal: Editions Saint-Martin, 1990).
- Habermas, Jürgen. *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy* (Cambridge, MA: MIT Press, 1996), çev. William Rehg.
- “Struggles for Recognition in Constitutional States”, *European Journal of Philosophy*, Cilt. 1, No. 2, 1993, ss. 128-155.
- Hamilton, Paul. “Converging Nationalisms: Québec, Scotland, and Wales in Comparative Perspective”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 10, No. 4, Kış 2004, ss. 657-686.
- Hargreaves, John. “Ethno-nationalist movements in Europe: a debate. Reply to Keatings on ‘Stateless nation-building in Catalonia, Quebec and Scotland’”, *Nations and Nationalism*, Cilt. 4, No. 4, 1998, ss. 569-577.
- Harles, John C. “Integration *before* Assimilation: Immigration, Multiculturalism and the Canadian Polity”, *Canadian Journal of Political Science*, Vol. XXX, No. 4, (Aralık 1997), ss. 711-738.
- Harty, Siobhan. “The Nation as a Communal Good: A Nationalist Response to the Liberal Conception of Community”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXII, No. 4 (Aralık 1999), ss. 665-689.
- Hayes, Carlton J. *The Historical Evolution of Modern Nationalism* (New York, Macmillan: 1949)
- *Nationalism: A Religion* (New York: The Macmillan Company, 1960)
- Heller, Monica. “Critique and Sociolinguistic Analysis of Discourse”, *Critique of Anthropology*, Cilt. 21, No: 2, 2001, ss. 117-141.
- Herrera, Monica, Marguerite Lavallée ve Willem Doise, “Human Rights and politics: A Social Representational Analysis of Political Positioning during the

- 1995 Quebec Sovereignty Campaign”, *Group Processes ve Intergroup Relations*, Cilt. 3, No. 1, 2000, ss. 25-40.
- Herrera, Monica ve Willem Doise, “Représentations sociales des droits de l’homme et des droits des peuples autochtones chez des membres de la nation montagnaise ou innu du Québec”, *Revue canadienne de science politique*, Vol. XXXIV, No. 4, Décembre 2001, pp. 739-761.
- Heyking, John von. “Flirting With Ephemeral Monsters: The Canadian Charter of rights and Freedom and the Attempt to Create a Nation of Rights-Bearing Citizens”, *APSA*, 2002, ss. 1-17.
- Hobsbawm, Eric. *1780’den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik. Program, Mit, Gerçeklik*, çev. Osman Akınhay (İstanbul: Ayrıntı, 1995, 2. basım)
- *Nations et nationalisme depuis 1789* (Paris: Gallimard, 1992)
- “Some Reflections on the “The Brake-Up of Britain”, *New Left Review*, No. 105, Eylül– Ekim 1977, ss. 3-23.
- “Introduction: Inventing Traditions”, ve “Mass-Producing Traditions: Europe, 1870-1924”, E. Hobsbawm ve T. Ranger (der.), *The Invention of Tradition*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1983)
- Hoerder, Dirk. “Pluralist Founding Nations in Anglo– and Franco-Canada: Multiple Migrations, Influences, Reconceptualisations”, *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, Cilt. 24, No. 6, 2003, ss. 525-539.
- Hogg, Peter. “The Duty to Negotiate”, *Canada Watch*, 7 (Ocak-Şubat), 1999, Cilt. 7, No. 1-2, ss. 34-35.
- Holsti, Kalevi J. “From Khartoum to Quebec. Internationalism and nationalism within the multi-community state”, Kjell Goldmann, Ulf Hannerz ve Charles Westin (der.), *Nationalism and Internationalism in the Post-Cold War Era* (London, NewYork: Routledge, 2000), ss. 143-169.
- Honnig, Bonnie. “Farklılık, İkilemler ve Ev Politikası”, Seyla Benhabib (der.), *Demokrasi ve Farklılık. Siyasal Düzenin Sınırlarının Tartışmaya Açılması*, (İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, 1999), ss. 364-393.
- Howard-Hassmann, Rhoda E. “‘Canadian’ as an Ethnic Category: Implications for Multiculturalism and National Unity”, *Canadian Public Policy – Analyse de Politiques*, Cilt. XXV, No. 4, 1999, ss. 523-537.
- Howe, Paul. “Rationality and Sovereignty Support in Quebec” *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXI, No. 1, Mart 1998, ss. 31-59.

- Hughes, Alex ve Anne Witz, "Feminism and the Matter of Bodies: From de Beauvoir to Butler", *Body ve Society*, Cilt. 3, No. 1, 1997, ss. 47-60.
- Hülsmann, Jörg Guido. "Secession and the Production of Defense", Hand-Hermann Hoppe (der.), *The Myth of National Defense: Essays on the Theory and History of Security Production* (Alabama: Ludwig Von Mises Institute, 2003), ss. 369-413.
- Ingram, David. "Between Political Liberalism and Postnational Cosmopolitanism. Toward an Alternative Theory of Human Rights", *Political Theory*, Cilt. 31, No. 3, Haziran 2003, ss. 359-391.
- Isaacson, George S. "A Constitutional Crisis in Canada: Confronting the Prospect of Quebec Secession", *The Bowdoin Forum, Journal of International Affairs*, Cilt 4., No. 1, Güz 2000, ss. 1-11.
- İnsel, Ahmet. "Asli kurucu unsur 'mertebesinin' sorunları", *Birikim*, 134-135, Haziran – Temmuz 2000, ss. 46-55.
- . "Çözülme Devrinde Cemaat Kimlikleri ve Neo-feodal Devlet", *Birikim*, 89, Eylül 1996, ss. 7-14.
- İrem, Nazım. "Aydınlanma ve Sınırlılık Siyaseti Olarak Ulus Devlet Modernliği", *Doğu Batı*, Cilt. 10, Sayı. 39, Kasım, Aralık, Ocak 2006-2007, ss. 157-179.
- Jackson, John H. "Sovereignty-Modern: A New Approach to an Outdated Concept", *The American Journal of International Law*, Cilt. 97, No. 4 (Ekim 2003), ss. 782-802.
- Jackson, Robert. "Introduction: Sovereignty at the Millennium", Robert Jackson (Der.), *Sovereignty at the Millennium* (Oxford: Blackwell Publishers, 1999), ss. 1-8.
- Jacques, Daniel. "Winning Conditions or Meaningful Conditions?", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000, ss. 67-69.
- James, Patrick. "The Chain Store Paradox and Constitutional Politics in Canada", *Journal of Theoretical Politics*, Cilt. 11, No. 1, 1999, ss. 5-36.
- Jenson, Jane. "La modernité pluraliste du Québec. De la nation à la citoyenneté", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 189-197.
- Jenson, Jane ve Martin Papillon, "Challenging the Citizenship Regime: The James Bay Cree and Transnational Action", *POLITICS ve SOCIETY*, Cilt. 28, No. 2, Haziran 2000, ss. 245-264.

- Jockel, Joseph T. "On Watching, from across the Border, the Canadian Game of Chicken," *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Cilt. 538, Being and Becoming Canada (Mart 1995), ss. 16-26.
- Johnson, David R. ve Darren McIlwraith, "Opinion Polls and Canadian Bond Yields during the 1995 Quebec Referendum Campaign", *The Canadian Journal of Economics*, Cilt. 31, No. 2 (Mayıs 1998), ss. 411-426.
- Johnson, James. "Why Respect Culture?", *American Journal of Political Science*, Cilt. 44, No. 3, Temmuz 2000, ss. 405-418.
- Johnston, Richard. "Political Generations and electoral Change in Canada", *British Journal of Political Science*, Cilt. 22, No. 1 (Ocak 1992), ss. 93-115.
- Juteau, Danielle. "What True Pluralism Requires", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000, ss. 70-72.
- "Le défi de l'option pluraliste", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 199-214.
- Kaplan, David H. "Two Nations in Search of a State: Canada's Ambivalent Spatial Identities", *Annals of the Association of American Geographers*, Cilt. 84, No. 4 (Aralık 1994), ss. 585-606.
- Kastoryano, Riva. "Çok kültürlülük: Avrupa için bir kimlik mi?", çev. Cemran Öder-Emrah Yaralı, *Birikim*, Aralık 2005, Sayı. 200, ss. 22-29.
- Kaufmann, Eric ve Oliver Zimmer, "In search of the authentic nation: landscape and national identity in Canada and Switzerland", *Nations and Nationalism*, Cilt. 4, No. 4, 1998, ss. 483-510.
- Kaya, Ayhan. "Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Yurttaşlık, Çokkültürcülük ve Azınlık Tartışmaları: Birarada Yaşamının Siyaseti", Ayhan Kaya-Turgut Tahranlı (der.), *Türkiye'de Çoğunluk ve Azınlık Politikaları: AB Sürecinde Yurttaşlı Tartışmaları*, (İstanbul: TESEV Yayınları, 2005), ss. 35-63.
- Keating, Michael. "European Integration and the Nationalities Question", *Politics ve Society*, Cilt. 32, No. 3, Aralık 2004, ss. 367-388.
- "Stateless nation-building: Quebec, Catalonia and Scotland in the changing state system", *Nations and Nationalism*, Cilt. 3, No. 4, 1997, ss. 689-717.
- *Les défis du nationalisme moderne: Quebec, Catalogne, Ecosse*, (Montréal: Presses de l'Université de Montréal, 1997)
- *Nations Against the State* (London: Macmillan, 1996)

- Kedourie, Elie. *Nationalism* (Oxford: Blackwell, 1993)
- Keitner, Chimène I. "National Self-Determination in Historical Perspective: The Legacy of the French Revolution for Today's Debates", *International Studies Review*, Cilt 2, No. 3 (Güz 2000), ss. 3-26.
- Kellas, James G. *The Politics of Nationalism and Ethnicity*, (London: Macmillan Press, 1998 (1. Baskı:1991))
- Kelly, James B. "The Charter of Rights and Freedoms and the Rebalancing of Liberal Constitutionalism in Canada, 1982-1997", *Osgoode Hall Law Journal*, Cilt. 37, No. 3, 1999, ss. 625-695.
- Kent, Tom. "Paul Martin's Sugar-Daddy Federalism, Donating to a Favoured Cause –Health Care", *Policy Options*, Kasım 2004, ss. 29-34.
- Kovacs, Maria M. "Standards of self-determination and standards of minority-rights in the post-communist era: a historical perspective", *Nations and Nationalism*, Cilt. 9, No. 3, 2003, ss. 433-450.
- Kraus, Peter A. "'Transnationalism' or 'renationalization'? The politics of cultural identity in the European Union" Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies* (Montreal: IRPP, 2003), ss. 243-266.
- Kreptul, Andrei. "The Constitutional Right of Secession in Political Theory and History", *Journal of Libertarian Studies*, Cilt. 17, No. 4, (Güz 2003), ss. 39-100.
- Kukathas, Chandran. "Are There Any Cultural Rights?" *Political Theory*, Cilt. 20, No. 1, 1992, ss. 105-139.
- 1998, "'Liberalism and Multiculturalism. The Politics of Indifference", *Political Theory*, Cilt. 26, No. 5, ss: 686-699.
- Kuzio, Taras. "'Nationalising states' or nation-building? A critical review of the theoretical literature and empirical evidence", *Nations and Nationalism*, Cilt. 7, No. 2, 2001, ss. 135-154.
- Kymlicka, Will. "Multicultural States and Intercultural Citizens", *Theory and Research in Education*, Cilt. 1, No. 2, 2003, ss. 147-169.
- *Politics in the Vernacular: Nationalism, Multiculturalism and Citizenship* (Oxford: Oxford University Press, 2001).
- "Kanada'da Grup Ayrımlaşmalı Üç Yurttaşlık Biçimi", Seyla Benhabib (der.), *Demokrasi ve Farklılık. Siyasal Düzenin Sınırlarının Tartışmaya Açılması* (İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, 1999), ss. 220-243.

- “Ethnic Relations and Western Political Theory”, Magda Opalski (der.), *Managing Diversity in Plural Societies: Minorities, Migration and Nation-Building in Post-Communist Europe* (Ottawa: Forum Eastern Europe, 1998(a)), ss. 275-322.
- “Multinational Federalism in Canada: Rethinking the Partnership”, Roger Gibbins ve Guy LaForest (der.), *Beyond the Impasse: Toward Reconciliation* (Montreal: Institute for Research on Public Policy, 1998(b)), ss. 15-50.
- *Multicultural citizenship: a liberal theory of minority rights* (Oxford, New York: Clarendon Press, 1995)
- *Liberalism, Community, and Culture* (Oxford, UK: Clarendon, 1989)
- Kymlicka, Will ve Wayne Norman. “Citizenship in Culturally Diverse Societies: Issues, Contexts, Concepts” Will Kymlicka ve Wayne Norman (der.), *Citizenship in Diverse Societies* (Oxford, NY: Oxford University Press, 1999), ss. 1-41.
- Labelle, Gilles. “Le ‘Préambule’ à la ‘Déclaration de souveraineté’: penser la fondation au-delà de la ‘matrice théologico-politique?’”, *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXXI, No. 4, Aralık 1998, ss. 659-681.
- Laczko, Leslie S. *Pluralism and Inequality in Quebec* (New York: St. Martin’s Press, 1995)
- Laforest, Guy. *Pour la liberté d’un société distincte. Parcours d’un intellectuel engagé*, (Québec: Les Presses de l’Université Laval, 2004).
- “Sait-on jamais? One kener konows...”, *Le Québec et le Canada au 21e siècle: Nouvelles dynamiques, nouvelles perspectives kongre bildirisi*, Institute of Intergovernmental Relations, 31 Ekim-1 Kasım 2003, ss.1-16.
- Lajoie, Andrée. “Le sens de l’expression ‘question claire’ dans le Renvoi relatif à la sécession du Québec” (7 Aralık 1999), <http://www.vigile.net/9912/lajoie-claire.html>
- Lalonde, Suzanne. “Quebec’s Boundaires in the Event of Secession”, *Macquarie Law Journal*, Cilt. 3, 2003.
- Lamoureux, Diane. “Agir sans ‘nous’”, Diane Lamoureux (der.), *Les Limites de L’Identité Sexuelle* (Québec : les éditions du remue-ménage, 1998), ss. 87-108.
- Langlois, Simon. ‘Le Québec: Une Société Distincte à Reconnaître et Une Identité Collective Consolider’, *L’Action Nationale*, Cilt LXXXI, No. 4, Nisan 1991, <http://www.vigile.net/3e/socdist/langloissocdist2.html> (25.10.2003).

- “Identité et Souveraineté Nationales: Le Cas du Québec”, *produite dans le cadre des travaux de la Commission d'étude des questions afférentes à l'accession du Québec à la souveraineté*, 22 Ocak 2002, ss.1-58.
- “La déclaration de Calgary: reflet du nouveau Canada”, *Revue d'études canadiennes*, Ağustos 1998, ss. 1-32.
- Laponce, J. A. “Minority Languages and Globalization”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 10, No. 1, Bahar 2004, ss. 15-24.
- LeBlanc, Gérard. “La courtepoinette ethnique”, Fernand Dumont (der.), *La Société Québécoise Après 30 Ans De Changements* (Québec: Institut Québécois de Recherche sur la Culture, 1990), ss. 41-48.
- Leca, Jean. “Questions on Citizenship”, in Chantal Mouffe (ed), *Dimension of Radical Democracy* (London: Verso, 1992), ss.17-32.
- “Individualisme et Citoyenneté”, Pierre Birnbaum ve Jean Leca (ed.), *Sur l'Individualisme* (Paris: Presses de la Fond. Nat. Des Sci. Pol, 1989.), ss. 159-209.
- Lecours, André. “When Regions Go Abroad: Globalization, Nationalism and Federalism”, *Globalization, Multilevel Governance and Democracy: Continental, Comparative and Global Perspectives konferansı metni*, 3-4 Mayıs 2002, Queen's University, ss- 1-16.
- “Theorizing Cultural Identities: Historical Institutionalism as a Challenge to the Culturalists”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXIII, No. 3, (Eylül 2000), ss. 499-522.
- Lecours, André ve Luis Moreno, “Paradiplomacy: A Nation-Building Strategy? A Reference to the Basque Country”, Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies* (Montreal: IRPP, 2003), ss. 267-292.
- Lederman, William R. “Canadian Constitutional Amending Procedures: 1867-1982”, *The American Journal of Comparative Law*, Cilt. 32, No. 2, The New Canadian Constitution (Bahar 1984), ss. 339-359.
- Lefort, Claude. *Essais sur le politique. XIXe-XXe siècles* (Paris: Editions du Seuil, 1986)
- Lenihan, Donald G. “Federalism in the Information Age: from the division of Powers to Citizen-centred Government”, *Policy Options*, Kasım 2004, ss. 43-47.
- Létourneau, Jocelyn. “Penser le Québec (dans le paysage canadien)”, Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 103-122.

- “Let’s accept ‘the Quebec Identity’ in all its complexity”, *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000, ss. 76-78.
- “Le lieu (dit) de la nation: essai d’argumentation à partir d’exemples puisés au cas québécois”, *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXX, No. 1, Mart 1997, ss. 55-87.
- “La Production Historienne Courante Portant sur le Québec et ses Rapports avec la Constructions des Figures Identitaires d’une Communauté Communicationnelle”, *Recherches Sociographiques*, Cilt. XXXVI, No. 1, 1995, ss. 9-45.
- Leuprecht, Chistian. “The Tory Fragment in Canada: Endangered Species?”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 36, No. 2, (Haziran 2003), ss. 401-416.
- Leydet, Dominique. “Compromise and Public Debate in Processes of Constitutional Reform: the Canadian Case”, *Social Science Information*, Cilt. 43, Sayı. 2, 2004, ss. 233-262.
- Linteau, Paul-André. “La nouvelle histoire du Québec vue de l’intérieur”, *Liberté*, No. 147, Haziran 1983, ss. 34-47
- Loughlin, John ve Michael Keating, “Culture, Identity and Development in European Minority Nations and Regions”, *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies*, Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), (Montreal: IRPP, 2003), ss. 153-166.
- Lublin, David ve D. Stephen Voss, “Context and Francophone Support for the Sovereignty of Quebec: An Ecological Analysis”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 35, No. 1, Mart 2002, ss. 75-101.
- Lynch, Allen. “Woodrow Wilson and the principle of ‘national self-determination’: a reconsideration”, *Review of International Studies* (2002), 28, ss. 419-436.
- MacCormick, Neil. “Liberal Nationalism and Self-Determination”, Desmond M. Clarke ve Charles. Jones (der.), *The Rights of Nations. Nations and Nationalism in a Changing World* (Cork: Cork University Press, 1999), ss. 65-87.
- Maiz, Ramon. “Democracy, Federalism and Nationalism in Multinational States”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 5, No. 3-4, 1999, ss. 35-60.
- Malloy, Tove H. “National Minority ‘Regions’ in the Enlarged European Union: Mobilizing for Third Level Politics?”, *European Centre for Minority Issues Working Paper*, No 24, Temmuz 2005.

- Mason, Andrew. "Political Community, Liberal Nationalism, and the Ethics of Assimilation", *Ethics*, Cilt. 109, No. 2 (Ocak 1999), ss. 261-286.
- Massicotte, Louis. "Towards a mixed-member proportional system for Quebec?", *APSA*, 1-4 Eylül 2005, ss. 1-26.
- May, Stephen. "Uncommon Languages: The Challenges and Possibilities of Minority Language Rights", *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, Cilt. 21, No. 5, 2000, ss. 366-385.
- Mayer, Lawrence C., Erol Kaymak ve Jeff W. Justice, "Populism and the Triumph of the Politics of Identity: The Transformation of the Canadian Party System", *Nationalism ve Ethnic Politics*, Cilt. 6, No. 1, Bahar 2000, ss. 77-102.
- McBride, Stephen. "Quiet Constitutionalism in Canada: The International Political Economy of Domestic Institutional Change", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 36, No. 2 (Haziran 2003), ss. 251-273.
- McDonough, Lawrence ve Timothy Thomas. "Stress and Coping with Quebec's Impending Referendum: A Repatriation Act", *Constitutional Forum*, Cilt. 9, No. 3, 1998, ss. 83-94.
- McGarry, John ve Brendan O'Leary (der.). *The Politics of Ethnic Conflict Regulation* (London ve New York: Routledge, 1997 (ilk baskı 1993))
- McGee, Robert W. "Secession Reconsidered", *Journal of Libertarian Studies*, Cilt. 11, No. 1 (Güz 1994), ss. 11-33.
- McRoberts, Kenneth. "Canada and the Multinational State", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXIV, No. 4 (Aralık 2001), ss. 683-713.
- *Misconceiving Canada: The Struggle for National Unity* (Toronto: Oxford University Press, 1997)
- *Quebec: Social Change and Political Crisis* (3. Baskı), (Toronto: McClelland and Stewart, 1988)
- McWhinney, Edward. "The Constitutional Patriation Project, 1980-82", *The American Journal of Comparative Law*, Cilt. 32, No. 2, The New Canadian Constitution (Bahar, 1984), ss. 241-267.
- Meadwell, Hudson. "Secession, states and international society", *Review of International Studies*, (1999), 25, ss. 371-387.
- "Republics, nations and transitions to modernity", *Nations and Nationalism*, Cilt. 5, No. 1, 1999, ss. 19-51.

- “The Politics of Nationalism in Quebec”, *World Politics*, 45, Ocak 1993, ss. 203-241.
- Meadwell, Hudson ve Pierre Martin, “Economic Integration and the Politics of In-dependance”, *Nations and Nationalism*, Cilt. 2, No. 1, 1996, ss. 67-87.
- Mendelsohn, Matthew. “Rational Choice and Socio-Psychological Explanation for Opinion on Quebec Sovereignty”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 36, No. 3, Temmuz-Ağustos 2003, ss. 511-537.
- “Measuring National Identity and Patterns of Atttachment: Quebec and Nationalist Mobilization”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 8, No. 3, Güz 2002, ss. 72-94.
- “Public Brokerage: Constitutional Reform and the Accomodation of Mass Publics”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXIII, No. 2, (Haziran 2000), ss. 245-272.
- Miller, David. *On Nationality* (Oxford: Clarendon Press, 1995)
- Minogue, Kenneth. *Citizenship and Monarchy: A Hidden Fault Line in Our Civilization* (London: The Institute of United States Studies, 1998)
- Monahan, Patrick J. “Doing the Rules. An Assessment of the Federal Clarity Act in Light of the Quebec Secession Reference”, *C.D. Howe Institute*, No. 135, Şubat 2000, ss. 1-39.
- Monahan, Patrick J. “At Doctrine’s Twilight: The Strcuture of Canadian Federalism”, *The University of Toronto Law Journal*, Cilt. 34, No. 1 (Kış 1984), ss. 47-99.
- Monahan, Patrick J. ve Michael J. Bryant with Nancy C. Coté, “Coming to Terms with Plan B: Ten Principles Governing Secession”, *C.D. Howe Institute Commentary* 83, (Toronto: C.D. Howe Institute, Haziran 1996)
- Monière, Denis. *Pour Comprendre le Nationalisme au Québec et Ailleurs* (Montréal: Les Presses de l’Université Montréal, 2001).
- Moore, Margaret. “Normative justifications for liberal nationalism: justice, democracy and national identity”, *Nations and Nationalism*, Cilt. 7, No. 1, 2001, ss. 1-20.
- *The Ethics of Nationalism* (Oxford: Oxford University Press, 2001)
- “The Territorial Dimension of Self-Determination”, Margaret Moore (der.) *National Self-Determination and Secession*, (Oxford: Oxford University Press, 1998), ss. 134-157.
- “On National Self-determination”, *Political Studies* 45 (1997), ss. 900-913.

- Moreux, Colette. "Idéologies Religieuses et Pouvoir, l'exemple du Catholicisme Québécois", *Cahiers Internationaux de Sociologie*, LXIV, 1978, ss. 35-62.
- Morin, Claude. "Le fédéralisme asymétrique – Comme si rien du genre n'existait déjà!", *Le Devoir*, 28 Eylül 2004
- Mouffe, Chantal. *The Return of the Political*, (London, New York: Verso, 1993)
- Murphy, Michael. "The Limits of Culture in the politics of self-determination", *ethnicities*, Cilt. 1, No. 3, 2001, ss. 367-388.
- Murphy, Michael ve Siobhan Harty, "Post-Sovereign Citizenship" *Citizenship Studies*, Cilt. 7, No. 2, 2003, ss. 181-197.
- Nadeau, Richard, Pierre Martin ve André Blais, "Attitude Towards Risk-Taking and Individual Choice in the Quebec Referendum on Sovereignty", *British Journal of Political Science*, 29 (1999), ss. 523-539.
- Nadeau, Richard ve Christopher J. Fleury, "Gains linguistiques anticipés et appui à la souveraineté du Québec", *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXVIII, No. 1, Mart 1995, ss. 35-50.
- Naidu, M.V. *Quebec Separatism, Canadian Unity: Issues, Opinions* (Canada: M.I.T.A, 1995)
- Nanda, Ved P. "Self-determination and Secession Under International Law", *Denv. J. Int'l L. Pol'y*, Cilt. 29, No. 4, 2003, ss. 305-326.
- Nielsen, Kai. "Liberal Nationalism, Liberal Democracies, and Secession", *The University of Toronto Law Journal*, Cilt. 48, No. 2 (Bahar 1998), ss. 253-295.
- Niegunth, Tim. "Beyond dichotomy: concepts of the nation and the distribution of membership", *Nations and Nationalism*, Cilt. 5, No. 2, 1999, ss. 155-173.
- Noël, Alain. "Déblocages?", *Options Politiques*, Kasım 2004, s. 48.
- "Democratic Deliberation in a Multinational Federation", *Annual Conference of the Canadian Political Science Association*, 30 Mayıs-1 Haziran 2003, ss. 1-29.
- Noel, S. J. R. "Canadian Responses to Ethnic Conflict. Consociationalism, Federalism and Control", John McGarry ve Brendan O'Leary (der.), *The Politics of Ethnic Conflict Regulation* (Londra ve New York: Routledge, 1997 (ilk baskı 1993)), ss. 41-61.
- Nuechterlein, Donald E. "The Demise of Canada's Confederation", *Political Science Quarterly*, Cilt. 96, No. 2 (Yaz 1981), ss. 225-240.

Norman, Wayne. "Secession and (Constitutional) Democracy", F. Requejo (der.), *Democracy and National Pluralism* (London: Routledge, 2001), ss. 84-102.

——— "The Ethics of Secession as the Regulation of Secessionist Politics", M. Moore (der.), *Self-Determination and Secession* (Oxford: Oxford University Press, 1998), ss. 34-62.

Oakes, Leigh. "French: a language for everyone in Québec", *Nations and Nationalism*, Cilt. 10, No. 4, 2004, ss. 539-558.

O'Leary, Brendan. "Debating Consociational Politics: Normative and Explanatory Arguments", *APSA*, 27-30 Ağustos 2003, ss. 1-41.

——— "An iron law of nationalism and federation? A (neo-Diceyan) theory of the necessity of a federal *Staatsvolk*, and of consociational rescue", *Nations and Nationalism*, Cilt. 7, No. 3, 2001, ss. 273-296.

——— "On the nature of nationalism: An appraisal of Ernest Gellner's Writings on nationalism", *British Journal of Political Science*, Cilt. 27, No. 2 (Nisan 1997), ss. 191-222.

Palmer, Paulina. "The Representation of Lesbianism in Contemporary Women's Fiction: The Division between 'Politics' and 'Psychoanalysis'", Jane Aaron ve Sylvia Walby (der.), *Out of the Margins : Women's Studies in the Nineties* (London, New York, Philadelphia : The Falmer Press, 1991), ss. 143-155.

Pammett, Jon H. ve Lawrence LeDuc, "Sovereignty, leadership and voting in the Quebec referendums", *Electoral Studies*, 20, (2001), ss. 265-280.

Papillon, Martin ve Luc Turgeon, "Nationalism's Third Way? Comparing the emergence of citizenship regimes in Quebec and Scotland", Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies* (Montreal: IRPP, 2003), ss. 315-345.

Paquin, Stéphane. "Globalisation, European Integration and the Rise of Neo-nationalism in Scotland", *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 8, No. 1, Bahar 2002, ss. 55-80.

Pateman, Carole. *The Sexual Contract*, (Cambridge: Polity Press, 1988)

Parekh, Bhikhu. *Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek. Kültürel Çeşitlilik ve Siyasi Teori* (Ankara: Phoenix, 2002), çev. Bilge Tanrıseven

Patry, André. "Une Constitution Illégitime" *Le Devoir*, 13 Şubat 1998

- Patry, Maurice. "Évolution historique du système politique canadien", Louis Saurin (der.), *Le système politique du Canada* (Ottawa: Éd. de l'Université d'Ottawa, 1970), ss. 21-34.
- Alan Patten, "Democratic Secession from a Multinational State", *Ethics*, 112, Nisan 2002, ss. 558-586.
- "The Autonomy Argument for Liberal Nationalism" *Nations and Nationalism*, Cilt. 5, No. 1, 1999, ss. 1-17.
- Pavkovic, Aleksandar. "Secession as Defence of a Political Liberty: A Liberal Answer to a Nationalist Demand", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 37, No. 3 (Eylül 2004), ss. 695-713.
- Pavlenko, Aneta. "Language of the Enemy': Foreign Language Education and National Identity", *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, Cilt. 6, No. 5, 2003, ss. 313-331.
- Pellet, Alain. "Avis juridique sommaire sur le projet de loi donnant effet à l'exigence de clarté formulée par la cour suprême du Canada", *le Renvoi sur la sécession du Québec*, 1999
- Pelletier, Benoît. "Fédéralisme asymétrique – L'avenir du Québec au sein de la fédération canadienne", *Le Devoir*, 2-3 Ekim 2004, H4.
- Pelletier, Réjean ve Daniel Guérin, "Les nouveaux mouvements sociaux constituent-ils un défi pour les partis politiques? Le cas du Québec", *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXXI, No. 2 (Haziran 1998), ss. 311-338.
- "Postmatérialisme et clivages partisans au Québec: les partis sont-ils différents?", *Revue canadienne de science politique*, Cilt. XXIX, No. 1, Mart 1996, ss. 71-109.
- Philpott, Daniel. "In Defense of Self-Determination" *Ethics*, Cilt. 105, No. 2, Ocak 1995, ss. 352-385.
- Radan, Peter. "'You Can't Always Get What You Want': The Territorial Scope of an Independent Quebec", *Osgoode Hall Law Journal*, Cilt. 41, No. 4, 2003, ss. 629-663.
- Ranco, Darren J. "Procedural justice, normative science, and rights: An indigenous critique of liberal modes of citizenship", *APSA*, 3 Eylül 2004, ss. 1-17.
- Rawls, John. *A Theory of Justice*. (Cambridge, Massachusetts: Belknap Press of Harvard University Press, 1971)

- Redhead, Mark. "Charles Taylor's Deeply Diverse Response to Canadian Fragmentation: A Project Often Commented On but Seldom Explored", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 3, No. 1, (Mart 2003), ss. 61-83.
- Rezvani, David A. "Structural Implications of Modern Semi-Sovereign Entities: The Emergence of "Federacy" in International Politics", *APSA*, 1-4 Eylül 2005, ss. 1-38.
- Ricard, François. "Remarques sur la normalisation d'une littérature", *Ecriture*, Cilt. 31, Güz 1988, ss. 11-19.
- Ricards, John. "Que veut l'Ouest?" *Le Devoir*, 03 Kasım 2000, p. A4
- Robitaille, Antoine. "Parizeau? Du Botox pour Jean Charest!", *Le Devoir*, 21-22 Ağustos 2004
- Robert, Jacques. "Préface", Genevieve Koubi (der.), *De La Citoyenneté*, (Paris: LI-TEC, 1995)
- Rocher, François. "The Evolving Parameters of Quebec Nationalism", *International Journal on Multicultural Societies*, Cilt 4, No.1, 2002.
- Rocher, François ve Nadia Verrelli, "Questioning constitutional democracy in Canada: from the Canadian Supreme Court reference on Quebec secession to the Clarity Act", Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies*, (Montreal: IRPP, 2003), ss. 207-237.
- Roseneil, Sasha, "Transgressions and Transformations. Experience, consciousness and identity at Greenham", Nickie Charles ve Felicia Hughes-Freeland (der.), *Practising Feminism: Identity, Difference, Power* (NewYork: Routledge, 1996), ss. 86-108
- Rosiers, Nathalie Des. "From Telling to Listening: A Therapeutic Analysis of the Role of Courts in Minority-Majority Conflicts", *Court Review*, Bahar 2000, ss. 54-62.
- Roussel, Stéphane ve Charles-Alexandre Théorêt, "A 'Distinct Strategy'?. The Use of Canadian strategic culture by the sovereigntist movement in Québec, 1968-1996", (Trans. Susan M. Murphy, *International Journal*, Cilt. LIX, No. 3, Yaz 2004, ss. 557- 577.
- Rowlands, Dane. "International Aspects of the Division of Debt Under Secession: The Case of Quebec and Canada", *Canadian Public Policy - Analyse de Politiques*, Cilt. XXIII, No. 1, 1997, ss. 40-54.

- Rudin, Ronald. "Bargaining from Strength: Historical Writing and Political Autonomy in Late-Twentieth-Century Quebec", Bruno Coppieters ve Michel Huyseune (der), *Secession, History and the Social Sciences* (Brussels, VUB Brussels University Press, 2002), ss. 159-177.
- Russell, Peter H. "The end of Mega Constitutional Politics in Canada?", *Political Science and Politics*, Cilt. 26, No. 1 (Mart 1993), ss. 33-37.
- Russell, Peter ve Bruce Ryder. "Ratifying a Postreferendum Agreement on Quebec Sovereignty", *C.D. Howe Institute Commentary* 97, (Toronto: C.D. Howe Institute, Ekim 1997)
- Ryan, Claude. "Quebec and Interprovincial Discussion and Consultation", *Constructive and Co-operative Federalism? A Series of Commentaries on the Council of the Federation*, IIGR, Queen's University, (Montreal: IRPP, 2003), ss. 1-6.
- "Consequences of the Quebec Secession Reference. The Clarity Bill and Beyond", *C.D. Howe Institute Commentary*, No. 139, Nisan 2000(a), ss. 1-32.
- "Le Dossier Constitutionnel: Perspectives de Changement", *Policy Options*, Ocak-Şubat 2000(b), ss. 42-45.
- "The Agreement on the Canadian Social Union as seen by a Quebec Federalist", *Inroads: A Journal of Opinion*, 8, (1999) ss. 27-43.
- Rynard, Paul. "'Welcome In, But Check Your Rights at the Door': The James and Nisga'a Agreements in Canada", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXXIII, No. 2, (Haziran 2000), ss. 211- 243.
- Safran, William. "Introduction: The Political Aspects of Language", *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 10, No. 1, Bahar 2004, ss. 1-14.
- Sancar, Mithat. "'Kürt sorunu'nda barış... Ama nasıl?", *Birikim*, 195, Temmuz 2005, ss. 60-65.
- Sansfaçon, Jean-Robert. "L'une Donne, l'autre Prend", *Le Devoir*, 23 Ağustos 2004
- Şaylan, Gencay. *Değişim, Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi* (Ankara: İmge, 2003 (1995))
- Schnapper, Dominique. *La communauté des citoyens: Sur l'idée moderne de nation*, (Paris: Gallimard, 1994)
- Scott, F. R. "Political Nationalism and Confederation", *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, Cilt. 8, No. 3 (Ağustos 1942), ss. 386-415.
- Reference re Secession of Quebec*, [1998] 2 S.C.R. 217

- Seglow, Jonathan. "Universals and Particulars: the Case of Liberal Cultural Nationalism", *Political Studies*, Special Issue, Cilt. XLVI, 1998, ss. 963-977.
- Séguin, Maurice. *L'Idée d'indépendance au Québec. Genèse et historique*, (Trois-rivière: Les éditions boréal express, 1971 (2. baskı))
- Seton-Watson, Hugh. *Nations and States* (Londra: Methuen, 1977)
- Seymour, Michel. "Secession as a Remedial Right", *Inquiry*, 2007, yayınlanacak makale.
- "La Proie pour l'ombre: les illusions d'une réforme de la fédération Canadienne" *UQAM Konferans Metni*, 17 Kasım 2004, ss. 1-17.
- Seymour, Michel. "Le déséquilibre fiscal et la recherche universitaire au Québec", *Le Devoir*, 9 Temmuz 2004, A9.
- "Une voie pragmatique et raisonnable", *Le Devoir*, 2 Eylül 2003
- "Politique Québécoise- Pour sortir du cul-de-sac", *Le Devoir*, 19 Haziran 2002
- "Quebec and Canada at the crossroads: a nation within a nation" *Nations and Nationalism*, Cilt. 6, No. 2, 2000, ss. 227-255.
- "Le problème de la nation québécoise n'est pas son existence mais sa (non) reconnaissance", *Le Devoir*, 11 Eylül 1999, A9
- Shachar, Ayelet. "On Citizenship and Multicultural Vulnerability", *Political Theory*, Cilt. 28, No. 1, Şubat 2000, ss. 64-89.
- Shain, Yossi ve Martin Sherman, "Dynamics of disintegration: diaspora, secession and the paradox of nation-states", *Nations and Nationalism*, Cilt. 4, No. 3, 1998, ss. 321-346.
- Shils, Edward. "Nation, nationality, nationalism and civil society" *Nations and Nationalism*, Cilt. 1, No. 1, 1995, ss. 93-118.
- Simpson, Jeffrey. "Leave the Prayerbook at Home, Stockwell", *Globe and Mail*, 31 Mart 2000, A15
- "The Two Canadas", *Foreign Policy*, No. 81 (Kış 1990-1991), ss. 71-86.
- Smiley, Donald V. "The Two Themes of Canadian Federalism", *The Canadian Journal of Economics and Political Science*, Cilt. 31, No. 1 (Şubat 1965), ss. 80-97.
- Smith, Anthony D. *Millî Kimlik*, (İstanbul: İletişim, 2004 (3. Baskı, ilk baskı 1994))

- *Ulusların Etnik Kökeni* (Ankara: Dost, 2002)
- *National Identity*, (London: Penguin, 1991)
- *The Ethnic Origins of Nations* (Oxford: Blackwell, 1986)
- *The Ethnic Revival* (Cambridge: Cambridge University Press: 1981)
- Smootha, Sammy. “The Model of Ethnic Democracy”, *European Centre for Minority Issues Working Paper*, No. 13, Ekim 2001, ss. 1-95.
- Sorens, Jason. “Introduction: Understanding Secession”, *Secession and Democracy* (2006), yakında yayınlanacak kitabı
- Michael B. “Improving the Process of Constitutional Reform in Canada: Lessons from the Meech Lake and Charlottetown Constitutional Rounds”, *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXX, No. 2 (Haziran 1997), ss. 307– 338.
- Spivak, Gayatri Chakravorty. *A Critique of Postcolonial Reason: Toward a History of the Vanishing Present* (Cambridge and London: Harvard University Press, 1999)
- St-Hilaire, Colette. « crise et mutation du dispositif de la différence des sexes : regard sociologique sur l'éclatement de la catégorie sexe », Diane Lamoureux (der.), *Les Limites de L'Identité Sexuelle* (Québec : les éditions du remue-ménage, 1998), ss. 57-85.
- Sunstein, Cass. *Designing Democracy: What Constitutions Do* (Oxford: Oxford University Press, 2001)
- Swinton, Katherine. “Federalism under Fire: The Role of the Supreme Court of Canada”, *Law and Contemporary Problems*, Cilt. 55, No. 1, Comparative United States/Canadian Constitutional Law (Kış 1992), ss. 121-145.
- Yael Tamir, *Liberal Nationalism*, (Princeton, NJ: Princeton University Press, 1993)
- Taylor, Charles. “Nation culturelle, nation politique”, Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 37-48.
- *Multiculturalism: examining the politics of recognition* (Princeton, Princeton University Press, 1994)
- *Reconciling the Solitudes* (Montreal and Kingston: McGill-Queen University Press, 1993)
- “The Politics of Recognition”, Amy Gutmann (der.), *Multiculturalism and The Politics of Recognition* (New Jersey: Princeton University Press, 1992)

- Telford, Hamish. "The Federal Spending Power in Canada: Nation-Building or Nation-Destroying?", *IIGR*, Queen's University, *Working Papers*, 1999 (4), ss. 1-17.
- Tempelman, Sasja. "Constructions of Cultural Identity: Multiculturalism and Exclusion", *Political Studies*, Cilt. XLVII, No. 1, Mart 1999, ss. 17-31.
- Tesser, Lynn M. "The Geopolitics of Tolerance: Minority Rights under EU Expansion in East-Central Europe", *East European Politics and Societies*, Cilt 17, Sayı. 3, 2003, ss. 483, 490.
- Theiler, Tobias. "International Integration and National Beliefs: A Psychological Basis for Consociationalism as a Model of Political Unification", *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt. 5, No. 1, Bahar 1999, ss. 46-81.
- Thériault, Joseph Yvon. "La citoyenneté fragmentée est-elle incontournable", *Droits fondamentaux et citoyenneté*, (Montréal/Onati: Les éditions Thémis, Institut international de sociologie juridique, 2000), ss. 165-184.
- Thomson, Dale. "Language, Identity, and the Nationalist Impulse: Quebec", *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Cilt. 538, Being and Becoming Canada (Mart 1995), 69-82.
- Tierney, Stephen. "The Constitutional Accommodation of National Minorities in the UK and Canada: Judicial Approaches to Diversity", Alain-G. Gagnon, Montserrat Guibernau ve François Rocher (der.), *The Conditions of Diversity in Multinational Democracies* (Montreal: IRPP, 2003), ss. 169-205.
- Tir, Jaroslav. "Keeping the Peace after Secession. Territorial Conflicts Between Rump and Secessionist States", *Journal of Conflict Resolution*, Cilt. 49, No. 5, Ekim 2005, ss. 713-741.
- Tok, Nafiz. "İki Liberal Kültürel Çoğulculuk Modeli: Müdahale Etmeme ve Ayrımcılık Yapmama", *Liberal Düşünce*, Bahar Yaz 2005, Yıl 10, No. 38-39, ss. 29-44.
- . *Kültür, Kimlik ve Siyaset* (İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2003)
- Toope, Stephen J. "Re Reference by Governor in Council Concerning Certain Questions Relating to Secession of Quebec from Canada. 161 D.L.R. (4th) 385", *The American Journal of International Law*, Cilt. 93, No. 2 (Nisan 1999), ss. 519-525.
- Torlak, Serdar. "Siyasal parti olarak HADEP", *Birikim*, 165, Ocak 2003, ss. 87-99.
- Tremblay, Rodrigue. 'Les Québécois Francophones Forment-Ils Un Peuple?', *Le Devoir*, 30 Haziran 1993, <http://www.vigile.net/pol/multi/tremblaypeuple.html> (25.10.2003)

- Tupper, Allan. "Canada's National Policies: Reflections on 125 Years –A Commentary", *Canadian Public Policy*, Cilt. XIX, No. 3, ss. 252-254.
- Turcotte, André. "A la prochaine... again: The Québec Referendum of 1995", *Electoral Studies*, Cilt. 15, No. 3, 1996, ss. 399-403.
- Turcotte, Paul-André. 'La Religion à L'Ecole Publique Québécoise, Structures, Pratiques et Enjeux', Jean-Paul Willaime (der.), *Univers Scolaires et Religions* (Paris: Cerf, 1990), ss. 31-64.
- Ulen, Thomas S. "Secession. The New Palgrave Dictionary of Economics and the Law", *Working paper*, No. 55, Temmuz 1997
- Usher, Dan. "Profundity Rampant: Secession and the Court, II", *Policy Options*, Eylül 1999, ss. 44-49.
- Uygun, Oktay. *Federal Devlet. Temel İlkeler, Kurumlar ve Uygulama* (Ankara: İtaliik Yayınları, 2002 (1996))
- Venne, Michel. "Introduction: Penser une nation ou comment vivre ensemble?", Michel Venne (der.), *Penser La Nation Québécoise*, (Montréal: Editions Québec Amérique, 2000), ss. 13-35.
- "Une Lettre de Monsieur", *Le Devoir*, 23 Ağustos 2004.
- Verdussen, Marc. "Le Federalisme Belge", *Universita Degli Studi Di Siena konferans metni*, 2003.
- Viroli, Maurizio. *Vatan Aşkı. Yurtseverlik ve Milliyetçilik Üzerine Bir Deneme*, çev. Abdullah Yılmaz (İstanbul: Ayrıntı, 1997)
- Vyver, Johan D. van der. "Self-determination of the peoples of Quebec under International Law", *J. Transnational Law ve Policy*, Cilt. 10, No. 1, Güz 2000, ss. 1-37.
- Waldron, Jeremy. "What is Cosmopolitan?", *The Jorunal of Political Philosophy*, Cilt. 8, No. 2, 2000, ss. 227-243.
- *Liberal Rights* (Cambridge: Cambridge University Press, 1993)
- Walker, Brian. "Plural Cultures, Contested Territories: A Critique of Kymlicka", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. XXX, No. 2 (Haziran 1997), ss. 211-234.
- Walsh, William D. "The Entry Problem of Francophones in the National Hockey League: A Systemic Interpretation", *Canadian Public Policy*, Cilt. XVIII, No. 4, ss. 443-460.

- Walzer, Michael. *On Toleration* (New Haven, CT and London: Yale University Press, 1997)
- Watson, William. "Watertight federalism seals both ways", *Policy Options*, Kasım 2004, s. 68.
- Watts, Ronald L. "The American Constitution in Comparative Perspective: A Comparison of Federalism in the United States and Canada", *The Journal of American History*, Cilt. 74, No. 3, The Constitution and Americal Life: A Special Issue (Aralık 1987), ss. 769-792.
- Webber, Jeremy. "The Legality of a Unilateral Declaration of Independence under Canadian Law", *McGill Law Journal*, Cilt. 42, 1997, ss. 281-317.
- Weinstock, Daniel. "Constitutionalizing the Right to Secede", *The Journal of Political Philosophy*, Cilt. 9, No. 2, 2001, ss. 182-203.
- Weinstock, Daniel. "Toward a Proceduralist Theory of Secession", *Canadian Journal of Law and Jurisprudence*, Cilt. 13, No. 2 (Temmuz 2000), ss. 251-262.
- Wellman, Cristopher H. "A Defense of Secession and Political Self-Determination", *Philosophy and Public Affairs*, Cilt. 24, No. 2 (Bahar 1995), ss. 142-171.
- Westwood, Sallie. "Complex Choreography. Politics and Regimes of Recognition", *Theory, Culture ve Society*, Cilt. 18 (2-3), 2001, ss. 247-264.
- Whitaker, Reg. "Sovereignties Old and New: Canada, Quebec, and Aboriginal Peoples", *Studies in Political Economy* 58, Bahar (1999), ss. 69-96.
- Wilson, V. Seymour. "The Tapestry Vision of Canadian Multiculturalism", *Canadian Journal of Political Science*, Cilt. 26, No. 4, 1993, ss. 645-669.
- Woehrling, José. "L'avis de la Cour suprême du Canada sur l'éventuelle sécession du Québec", *Revue française de droit constitutionnel*, No. 37, 1999, ss. 3-27.
- . "La reconnaissance du Québec comme société distincte et la dualité linguistique du Canada: conséquences juridiques et constitutionnelles", *Canadian Public Policy – Analyse de Politiques*, Cilt. XIV, 1988, ss. 43-62.
- Yeğen, Mesut. *Devlet Söyleminde Kürt Sorunu*, (İstanbul, İletişim: 2006(a) (3. baskı), ilk baskı: 1999)
- . *Müstakbel Türk'ten Sözde Vatandaşa. Cumhuriyet ve Kürtler* (İstanbul, İletişim: 2006(b))
- Yeğenoğlu, Medya. "Küreselleşen dünyada çokkültürcülük ve konukseverlik", *Toplum ve Bilim*, 92, Bahar 2002, ss. 120-137.

- Yıldırım, Ergün. "Küreselleşen dünyada Milliyetçilik", *Doğu Batı*, Cilt 9, No. 38, Ağustos-Ekim 2006, ss. 181-199.
- Yıldız, Ahmet. "Ne Mutlu Türküm Diyebilene". *Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938)*, (İstanbul: İletişim, 2001)
- Young, David. "Céline Dion, national unity and the English-language press in Canada", *Media, Culture ve Society*, Cilt. 23, No. 5, 2001, ss. 647-663.
- Young, Iris Marion. *Inclusion and Democracy* (Oxford: Oxford University Press, 2000)
- Iris M. Young. *Intersecting Voices: Dilemmas of gender, political philosophy, and policy* (Princeton: Princeton University Press, 1997)
- "Polity and Group Difference: A Critique of the Ideal of Universal Citizenship", *Ethics*, Cilt. 99, No. 2 (Ocak 1989), ss. 250-274.
- Young, Robert A. "How Do Peaceful Secessions Happen?", *Canadian Journal of Political Science*, Vol. 27, No. 2 (Dec 1994), pp. 773-792.
- "Secession as Revolution", *Homo oeconomicus*, Cilt. 21, 2004, ss. 373-395.
- Yuval-Davis, Nira. *Cinsiyet ve Millet* (İstanbul: İletişim, 2003)
- Zizek, Slavoj. "Multiculturalism, Or, the Cultural Logic of Multinational Capitalism", *New Left Review*, Sep-Oct 1997, 225, ss.28-51.

İndeks

1-9

30 Ekim 1995 Referandumunu 301

1815 Viyana Kongresi 56

1867 Anayasası 165, 250, 253,
263, 273

1982 Anayasası 10, 16, 164, 166,
169, 227, 249, 250, 251,
253, 257, 258, 259, 262,
264, 266, 270, 273, 276,
323, 363, 378, 410, 430,
431

A

AB 50, 53, 54, 55, 63, 92, 146,

244, 271, 291, 327, 360,
376, 437, 454

ABD 43, 94, 123, 134, 135, 137,
158, 166, 170, 171, 172,
180, 202, 207, 218, 220,
226, 232, 239, 240, 255,
271, 285, 297, 298, 313,
324, 337, 359, 360, 364,
365, 373, 374, 375, 389,
394, 420, 421, 422

Açıklık Yasası 322, 323

Açık ve Net Çoğunluk 310, 314,
321, 322

Açık ve Net Soru 309, 310, 321,
322

- Action Démocratique du Québec 290
- Alberta 160, 216, 219, 234, 271, 283, 289, 366, 393, 444
- Allen Buchanan 30, 66, 67
- Almanya 44, 50, 83, 239, 373, 374, 375, 396, 421
- Amerikan Bağımsızlık Savaşı 33
- Amicus Curiae 305
- Anayasal Yurtseverlik 134, 135, 259
- André Joli-Coeur 305
- Anthony H. Birch 93
- Anthony Smith 100, 114, 116, 121, 342
- Asimetrik Federalizm 284, 363, 377, 379, 382, 383
- Atlantik Eyaletleri 281, 283
- Avusturya-Macaristan 43, 44, 91, 349
- Ayrılma Referansı 251, 433
- B**
- Badinter Komitesi 57
- Badinter Tahkim Komitesi 55, 57, 58
- Balkan Krizi 52, 55
- Baltık Cumhuriyetleri 51, 68
- Bangladeş 68, 399, 400
- Bask Milliyetçiliği 342, 348
- Bask Ülkesi 50, 70, 332, 342
- Batı Eyaletleri 280, 281, 393
- Bélanger-Campeau Komisyonu 276, 277, 419
- Belçika 15, 16, 17, 36, 42, 49, 50, 70, 83, 97, 102, 192, 352, 373, 388, 404
- Benedict Anderson 100, 112, 114, 121, 125, 145
- Beran 30, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 94, 124, 125, 441
- Billig 22, 23, 35, 81, 100, 103, 105, 111, 116, 118, 122, 145, 146, 147, 347, 348, 353, 354, 417, 423, 442
- Birleşmiş Milletler Şartı 46, 47, 48, 52, 60, 61, 92, 93
- BM 45, 46, 47, 48, 50, 52, 53, 60, 61, 85, 92, 93, 413, 420, 421, 424
- Bosna 51, 52, 54, 55, 70
- Bourassa 203, 204, 205, 206, 208, 243, 264, 265, 276, 279, 290, 425
- Brian Mulroney 268, 285
- Britanya 17, 33, 50, 69, 78, 84, 97, 102, 141, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 162, 169, 170, 171, 195, 239, 240, 251, 255, 257, 258, 329, 344, 356, 411
- British Columbia 160, 283, 286, 289, 311, 328
- C**
- C-20 322, 323
- Cass Sunstein 87, 89
- Çekoslovakya 50, 58, 87, 395, 398, 399, 401, 402, 403,

- 419, 427
 Céline Dion 242, 365, 471
 Chandran Kukathas 31
 Charles Taylor 32, 273, 325, 381,
 464
 Charlottetown 10, 250, 251, 263,
 266, 277, 278, 279, 280,
 281, 282, 283, 284, 285,
 286, 287, 288, 290, 311,
 312, 326, 333, 403, 432,
 467
 Çokkültürcülük 15, 18, 38, 219,
 220, 221, 222, 223, 224,
 225, 226, 227, 228, 229,
 230, 231, 345, 363, 378
 Connor 65, 117, 128, 135, 192,
 347
 Cree 246, 301, 394, 407, 409,
 410, 413, 425, 426, 427,
 444, 453

D

- Daniel Elazar 370
 Daniel Weinstock 88, 89
 Danimarka 395, 401, 403
 David Miller 66, 124, 125, 140,
 355
 Dilsel Milliyetçilik 352, 353
 Dış Kendi Kaderini Tayin 33, 38,
 46, 48, 316
 Doğu Timor 71, 141, 425
 Dominique Schnapper 122

E

- Edward Island 160, 283
 Egemenlik-birlik Hareketi 190,
 203
 Elias 35
 Elie Kedourie 142, 173
 Endonezya1 395
 Eric Hobsbawn 173
 Eritre 50, 71, 416, 417
 Ernest Gellner 22, 85, 100, 105,
 462
 Ernest Renan 124, 145
 Etiyopya ve Eritre 416
 Etkin Hâkimiyet 73
 Etnik Milliyetçilik 23, 24, 91, 99,
 132, 133, 135, 141, 148,
 345, 347
 Etno-sembolcü 115, 116

F

- Fernand Dumont 20, 146, 443,
 447, 448, 457
 Fetih 148, 150, 179
 Flaman milliyetçiliği 355
 Flanders 36, 70, 355, 372, 388
 Fransa 15, 16, 17, 25, 34, 78, 83,
 91, 94, 102, 135, 141, 149,
 151, 153, 171, 238, 325,
 327, 337, 356, 421, 431
 Fransız Devrimi 23, 33, 34, 35,
 40, 43, 62, 64, 152, 174,
 177, 221

G

Galiçya 91
George-Etienne Cartier 157

H

Habermas 34, 134, 259, 260,
352, 449, 451
HADEP 210, 211, 244, 468
Harry Beran 30, 75, 76, 79
Hindistan 47, 170, 400, 405
Hugh Seton-Watson 118, 119

I

İç Kendi Kaderini Tayin 37, 38,
46, 48, 316
İngiliz Kuzey Amerika Yasası
159, 252, 337
İngiltere 15, 16, 17, 49, 139, 250,
255, 396, 404
İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi
34, 435
İran 41, 242
İskoç milliyetçiliği 17, 345, 352,
356, 357
İspanya 15, 16, 17, 36, 42, 49, 50,
70, 91, 97, 102, 132, 141,
216, 217, 246, 352, 373,
388, 404
İtalya 15, 16, 44, 102, 126, 141
İyileştirici Haklar Teorisi 73
İzlanda 395, 401, 403, 406

J

Jacques Cartier 149, 238

James Bay 301
Japonya 83, 406
Jean Chrétien 290, 319, 325, 361,
420
John Stuart Mill 124, 125

K

Kanadalı İttifak 289
Karl Deutsch 105, 106
Katalonya 36, 50, 70, 91, 147,
216, 217, 246, 331, 332,
342, 358
Katolik Kilisesi 150, 152, 158,
159, 174, 177, 183, 184,
185, 187, 196, 242, 354
Kendi Kaderini Tayin 18, 27, 28,
29, 30, 31, 33, 34, 36, 37,
38, 39, 40, 41, 42, 43, 44,
45, 46, 47, 48, 49, 50, 51,
52, 53, 55, 56, 57, 58, 59,
60, 61, 62, 63, 64, 65, 66,
67, 68, 69, 70, 71, 74, 75,
76, 79, 81, 82, 85, 90, 91,
92, 98, 209, 236, 304, 306,
308, 316, 317, 318, 322,
358, 408, 409, 414, 416,
417, 421, 423, 424, 437
Korsika 17, 141
Kültürelci Yaklaşım 40
Kültürel Milliyetçilik 140, 348,
349
Kürtler 70, 338, 407, 425, 470
Kürt Milliyetçiliği 17, 345
Kuzey İrlanda 17, 78, 427
Kymlicka 32, 45, 140, 192, 220,

221, 353, 364, 381

L

Lesage 176, 183, 185, 186, 193,
198, 199, 242, 443

Lévesque 185, 203, 208, 210,
211, 212, 213, 229, 364

Liah Greenfeld 106

Livingston 371, 372

Lucien Bouchard 274, 275, 290,
295, 301, 302, 320, 361

M

Macdonald 157, 158, 159, 161

Mâitres Chez Nous 185, 207,
348

Makedonya 53

Malezya 395, 397, 401, 402

Manitoba 159, 167, 216, 256,
268, 269, 270, 283, 324,
382, 389, 412

Maurice Duplessis 169, 174, 175,
183

Medeni Kanun 280, 382

Meech Lake Mutabakatı 10, 264,
268, 270

Milletler Cemiyeti 53, 56, 92

Milliyetçilik 16, 23, 24, 32, 66,
70, 71, 75, 91, 98, 99, 100,
101, 102, 103, 104, 105,
106, 108, 109, 110, 111,
112, 114, 115, 117, 118,
121, 132, 133, 134, 135,
136, 139, 140, 141, 142,

143, 148, 171, 173, 176,
177, 180, 182, 186, 187,
194, 195, 197, 199, 209,
211, 225, 229, 238, 242,
243, 324, 331, 335, 344,
345, 346, 347, 348, 349,
350, 352, 353, 355, 357,
360, 362, 369, 374, 396,
399, 431, 442

Moldova 56

Montreal 41, 42, 150, 156, 157,
161, 193, 215, 238, 244,
245, 300, 301, 393, 407,
408, 427, 449, 455, 456,
457, 458, 462, 464, 465,
467, 468

Moore 29, 42, 46, 48, 50, 57, 65,
81, 93, 396, 460, 462

Moravianlar 63

Muhafazakâr Parti 264, 280, 289

N

NAFTA 82, 209, 275, 359, 360,
366, 384, 392, 417, 420,
422

New Brunswick 159, 161, 190,
216, 219, 270, 283, 338

Newfoundland 160, 256, 270,
283, 292, 310, 324, 328

Nielsen 69, 70

Norman 45, 88, 89

Norveç 83, 245, 341, 395, 396,
401, 402, 403, 425

Nova Scotia 159, 164, 283, 313

Nunavut 160, 410

O

- Ontario 152, 159, 161, 167, 181, 207, 213, 215, 216, 233, 241, 243, 245, 268, 273, 275, 279, 280, 281, 283, 289, 301, 340, 393, 408, 412
- Ortaklık Demokrasisi 37, 15, 163
- Osmanlı 43, 44, 91, 92, 193, 349, 389
- Özyönetim 17, 19, 20, 36, 38, 39, 42, 43, 50, 62, 68, 91, 138, 280, 281, 284, 325, 326, 349, 373, 410, 413, 434

P

- Pakistan 68, 395, 399, 400
- Papineau Ayaklanması 153, 154, 155, 176
- Parekh 93, 126, 137, 138, 252, 341, 383, 389, 436, 462
- Parizeau 213, 274, 276, 290, 293, 295, 296, 301, 357, 361, 464
- Philpott 40, 62, 76
- Polonya 63, 83, 91, 242

Q

- Quebec Bloğu 274, 275, 285, 289, 327
- Quebec Kurtuluş Cephesi 204
- Quebec Liberal Partisi 176, 185, 197, 203, 205, 208, 234, 245, 247, 255, 266, 277,

284, 295

- Quebec Partisi 197, 208, 243, 275, 289

R

- Romanya 44, 146
- Rousseau 33, 34, 35, 62, 141, 262
- Rusya 44, 51

S

- Saskatchewan 160, 283, 289, 328, 402
- Sessiz Devrim 10, 147, 148, 153, 154, 169, 173, 174, 176, 177, 178, 180, 181, 182, 183, 186, 187, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 196, 197, 198, 199, 203, 204, 207, 211, 235, 241, 261, 299, 335, 336, 337, 354, 360, 425
- Silesianlar 63
- Singapur 81, 395, 397, 401, 402
- Sivil Milliyetçilik 23, 24, 32, 99, 133, 134, 135, 136, 139, 141, 143, 176, 331, 335, 345, 346
- Siyasal Milliyetçilik 140, 141
- Sırbistan-Karadağ 294
- Sömürgecilik 45, 50, 415
- Sosyal Politikalar 275, 366
- SSCB 27, 50, 52, 58, 59, 83, 87, 146, 312, 375, 384, 387, 395, 416

T

- Tanıl Bora 343, 439
 Tercih Teorisi 30, 75
 Trudeau 140, 172, 173, 192, 199,
 200, 202, 212, 225, 226,
 229, 230, 240, 243, 254,
 255, 256, 257, 261, 263,
 264, 265, 282, 283, 295,
 326, 361, 363, 431
 Türkiye 17, 18, 20, 21, 22, 23, 36,
 41, 49, 54, 64, 70, 74, 86,
 87, 90, 92, 107, 132, 135,
 139, 140, 146, 147, 193,
 201, 210, 229, 244, 245,
 253, 271, 345, 365, 375,
 376, 377, 406, 427, 431,
 433, 439, 442, 454

U

- Üçlü E 280
 Union Nationale 174, 175, 176,
 183, 199, 201, 244
 Uti Possidetis 47

V

- Valon 388
 Van Der Vyver 36, 64, 90
 Vatanseverler 154, 176
 Versailles Antlaşması 44
 Versailles Barış Konferansı 43

W

- Wilson İlkeleri 43, 44

Y

- Yael Tamir 66, 140, 467
 Yeni Demokratik Parti 282, 289
 Yerliler 167, 240, 261, 282, 410,
 413, 414, 415, 416, 423
 Yetki İkamesi 358, 371
 Yugoslavya 27, 50, 51, 52, 53,
 54, 55, 57, 58, 87, 92, 102,
 372, 374, 375, 395, 411,
 421, 423